

גליון מס' 550 \ סיון תשע"ג, מאי 2013 \ קיבוץ לביא

אצילותנו

חינוך

<p>2 "חנוך לנער על פי דרכו" משלי כ"ב, ו' חינוך- זה חשוב וגדול אבל מה זה בעצם? אילוף לדרך מסוימת? חשיפה למגוון אינסופי של אפשרויות? על פי דרכו? על פי דרכנו? גם וגם? כל כך הרבה סימני שאלה!</p> <p>אולי חינוך הוא בעצם הרבה מאוד שאלות, ותפילה אחת גדולה למצוא תשובות.</p> <p>ואולי "על פי דרכו"- שימצא את הדרך הטובה לו מתוך המגוון שאני אספק לו? החינוך הקיבוצי מורכב מהרבה מעגלים: בית הספר, בית הילדים, תנועת הנוער, הכיתה, ההורים, אנשי הקיבוץ. וכל אחד רוצה להשפיע, וכל אחד משאיר חותם. יש שייקחו איתם, כצידה טובה להמשך חייהם, חוויות טובות, מעצבות, מכוננות, יש שכמיהה תהיה בהם לתקן זיכרון שבור, ויש - שיעדיפו לשכוח.</p> <p>בסופו של דבר, חיינו הבוגרים בנויים על בסיס החותם, החינוכי והחוויתי שאספנו בימי ילדותנו.</p> <p>העיסוק בחינוך הוא רב פנים ומעלה שאלות, התלבטויות והתחבטויות כל כך גדולות. ויש לנו תחושה, שהקושי הגדול ביותר נמצא בפער שבין הסיסמא, החזון, האידיאל, לבין המציאות. אנחנו עומדים בדיוק בצומת הזאת.</p> <p>השאלה איך לחנך את ילדינו לערכים, איך להוריד את הסיסמאות לעשייה, לתכליס מצד אחד, ומצד שני, להשאיר את האידיאלים רלוונטיים גם לחיי היומיום- זו הצומת בה אנחנו עומדים בלבאי, בתנועה ובעצם בעולם.</p> <p>בסוף החודש תתקיים מועצת הקיבוץ הדתי ותעסוק בנושאי החינוך. ואנו כאן פותחים פתח להתלבטות משותפת, לרענון הנושאים ובעיקר ביצירת שיח שיוביל לעשייה חינוכית. מצאנו, כי זיכרונות מגיל חינוך, הנם מלאי צבע וחיות, וכמו התרחשו אך אתמול. פיזרנו אותם לאורך העלון, והם מלאי טעם וריח של ילדות.</p> <p>נסיים בתפילה שמגלמת בתוכה את כל משאלות הלב של הורה: "וזכני לגדל בנים אוהבי ה', אנשי אמת... ומאירים את העולם בתורה ובמעשים טובים..."</p> <p>קריאה מהנה. הלה שימרון ומיכל מילוא- רוטשילד</p>	<p>2 ראיון עם הרב יהודה גלעד פלג</p> <p>4 לרכו חינוך עם חינוך הלה שימרון</p> <p>7 מדריכי תיכון: ראיון פרידה הדר וייס</p> <p>11 שמירת מצוות- ילדות והתבגרות בקיבוץ מיתר גולד ותהל אוברמן</p> <p>12 שיח מרכזי ועדות חינוך מיכל מילוא-רוטשילד</p> <p>16 הקול ההורי או הכל ההורים הלה שימרון</p> <p>18 יומנה של מטפלת קרן וייס</p> <p>20 חינוך לעבודה תהל אוברמן</p> <p>21 מרחב פתוח ילדי כרמל וארבל</p> <p>22 צומת יכון - שק"דאולפנית בעד ונגד בגובה העיניים - אביטל אלידין בעד ונגד במבט של אמא - רותי בולביק</p> <p>24 אופק חדש ה- MOOC שלי - לרי ברק</p> <p>26 דעות ימים של שקט - עמרי עמירם</p> <p>27 ההיסטוריה חוזרת היהודים בזמן פרשת דרייפוס - דוד שרון</p> <p>28 מתכונים - בתאבון מבתי הילדים!</p>
---	---

עורכות: הלה שימרון ומיכל מילוא-רוטשילד
צוות המערכת: משה ועקנין, הדר וייס, גלעד פלג, אברהם פלנור, תהל אוברמן, מיתר גולד, חנה ר. עמירם
תמונת השער: עוזי עמירם ברקע בתי הילדים תבור
 וחרמון (מן הארכיון)
דוא"ל: ezlenu.lavi@gmail.com

ראיון עם הרב יהודה גלעד\ גלעד פלג

מה לדעתך ההבדל העקרוני בין התפקיד של המטפל בבית ילדים ובין המורה בבית ספר?

"אני חושב שהמורה, דווקא מתוך זה שיש לו את הכותרת של 'מורה', מצד אחד יש לו יותר סמכות ומצד שני יש לזה יותר התנגדות. המטפל או המטפלת שהם חלק מבית הילדים, יש להם לכאורה פחות סמכות ומצד שני לפעמים יש להם יותר השפעה. זה לא מספיק שהמטפלת מכריזה 'עכשיו מברכים ברכת המזון'. הדבר שיותר משפיע זה אם הילד רואה שהיא בעצמה מברכת ברכת המזון. אם היא רק מארגנת ברכת המזון אבל הוא רואה שהיא אכלה לחם ולא בירכה - אז הוא מבין שזה לא רציני." אבל לא רק כשמדובר בבין אדם למקום. הילד רואה "איך המטפלות מתייחסות אחת לשנייה, איך היא מתייחסת לילדים, את נקיות השפה והיכולת לקבל בסבר פנים יפות ולא לפגוע. בניגוד למורה בבית ספר שרואים אותו בשיעור ו"הוא הולך הביתה", את המטפלת, לדבריו, רואים בכל תחומי החיים בקיבוץ. "לכן החשיפה היא יותר חזקה ויותר בעלת עוצמה מאשר המורה. וכמוכן שפחות יתנגדו, כי זה חלק טבעי מהחיים ולא חלק מבית הספר."

הרב יהודה משתהה לרגע ומוסיף "אני אגיד לך עוד משהו. אני מאמין שלפחות בגיל הצעיר צריך לתת פחות ריבונות לילדים ויותר להפגין סמכות." בגיל יותר מבוגר, הוא מסביר, עולות כל מיני שאלות, למה להתפלל אם אני לא מזדהה וכו', אבל כשמדובר בילדים הם זקוקים לכללים ברורים. לטענת הרב, יש חשיבות רבה לעמוד על עניין הברכות והתפילות. לא משנה איזה דרך יבחר הילד לכשיגדל, "גם אם חלילה יחליט על דרך אחרת אבל הוא ידע לשיר את 'ומפרנס אותנו תמיד בכל יום...' זה נכס שישאר איתו לכל החיים. הברכה והיכולת להכיר את המילים של התפילות והברכות, זה דבר שהוא לעולם לא יתחרט עליו. מה שאנחנו נותנים לילדים היום, ילווה אותם וייתן להם בסיס לכל החיים." לא צריך לחשוש מכפייה. אין צורך גם להסביר למה אמרתי לעשות משהו. כמו שבקיבוץ יש כללים לכל דבר, אך טבעי שגם בחינוך לתורה ומצוות יהיו כללים לכל דבר. "מאוחר יותר אדם מתבגר ואז יחליט אם הוא רוצה להמשיך את זה לחייו או לא אבל לנו יש אחריות. אני מרגיש שזו גם אחריות היסטורית. את מה שקיבלנו מאבותינו להעביר הלאה לדורות הבאים." לגבי התוכן של החינוך, הוא אומר, "אני לא חושב שבגיל צעיר צריך להתחיל להסביר לילדים פילוסופיה עמוקה. אנחנו מברכים כדי להגיד תודה לקב"ה שנתן לנו את הלחם, שפה והסברים פשוטים. וכמה שנעביר את זה בצורה יותר טבעית ככה זה יותר ייקלט. את כל הפלסוף שלנו לא צריך להפיל על הילדים כשהם קטנים." כשהילדים

לרב יהודה גלעד יש בהחלט מה לומר בנושאי חינוך. אני פוגש אותו בביתו ואני מרגיש שהוא "בא מוכן". אחרי הכל-שנים של עיסוק מתמיד בחינוך ניכרים בו ובדבריו, בחיוניות שבה הוא אומר את הדברים. יש לו משנה סדורה בענייני חינוך ורקורד מרשים. קודם כל כראש ישיבה ושנית גם בתחומים הפנים קיבוציים. אם זה במפגשים קצרים על פרשת השבוע עם ילדי הגן, ביקורים בבתי הילדים, או אם זה בליל שבת בלימוד "מבראשית" המפורסם, וכן יוזמות פרטיות ושונות, כדוגמת המפגש החודשי עם ילדי כיתות ג'-ה'. כמוכן שיש גם את המפגשים עם הנוער, שפעם היו כמעט פעם בשבועיים והיום הם בזמנים מרווחים יותר וכמו שהוא מעיד "צריך לזכור שזו מעורבות יחסית לא מעוד עמוקה והיא הרבה תלויה בדרישה של רכזי הנוער". באופן עקרוני, הרב יהודה לא מכניס את עצמו היכן שהוא לא נדרש.

"המעורבות שלי, ככלל, כעיקרון שמנחה אותי בכל העבודה שלי בקיבוץ, אני משתדל לא לכפות את עצמי על המערכת אלא להענות. כשאתה מתערב, מכניס את עצמך, זה יוצר התנגדות. ברגע שהבקשה באה מהשטח אז, יש יותר מוכנות לקבלה. מעבר לכל, זה גם מה שמתאים לאישיותי. צריך מאוד להיזהר לא לתת over חשיפה של הרב. אנשים צריכים לדעת, שהחינוך בכלל, ובטח החינוך לתורה ומצוות, הוא חזק כשהוא בא מכל המערכות גם יחד. ילד צריך ללמוד מההורים שלו, מהמטפלת שלו, הוא צריך ללמוד ממרכז הענף שלו. כשרואים שמרכז הענף הולך להתפלל במניין, או, שהוא קובע עיתים לתורה, זה הרבה יותר מרשים מאשר כשהרב עושה את זה. לכן, מאוד חשוב לי שהמערכות בכלל בקיבוץ ישדרו חיים של תורה, חיים של תורה ועבודה, חיים של תורה ומצוות, חיים שיראת שמים חדורה בהם. כשזה בא מהמערכת, מהמרכז ענף או כשהעובד ענף שעל הטריקטור מפסיק כדי להתפלל מנחה, זה הרבה יותר מרשים ומשמעותי מהמורה, המדריך או הרב." דבר נוסף שחשוב לו להדגיש בשם מורו, הרב עמיטל ז"ל, הוא, שכמו במעלה הכי גבוהה בצדקה-שהנותן לא יודע שהוא נותן, והמקבל לא יודע שהוא מקבל- כך גם בחינוך. "החינוך הכי מוצלח זה, כשהמחנך לא מרגיש שהוא מחנך, והמתחנך לא מרגיש שהוא מתחנך. אם אתה מכניס דברים תחת הכותרת של 'חינוך', זה הרבה פחות מרשים מאשר כשזה בא באופן טבעי. הילד רואה שאבא שלו הולך לשיעור תורה והוא מבין שזה חלק מהחיים. זה מרשים. זה באמת מחלחל לחיים שלו. החינוך היותר משפיע הוא העקיף, לא הישיר. כשילד רואה שההורים שלו מתעניינים בתורה, הולכים לשיעור, קובעים עיתים לתורה ומדברים דברי תורה בסעודת שבת הוא מבין שזה חלק מהחיים. וזה, זה החינוך הכי חזק.

הקיבוצית זה שבגדול החברה המעורבת של בניס ובנות היא חברה מעורבת נורמאלית, שלא מכניסה אנשים ללחצים מיותרים. יש בה בסך הכל-שוב-בסך הכל, שמירה על כללי הצניעות. כמובן שצריך להקפיד על שמירת גדרי ההלכה, גדרי הצניעות. אחד האידיאלים הקשים הוא איך לחנך לחברה מעורבת צנועה, כמו שהחברה הבוגרת שלנו שואפת להיות חברה מעורבת אבל באותה מידה צנועה. כמובן, הוא מוסיף "אסור להעלים עין מזה שיש בעיות בגיל הנעורים ויש בעיות בשדה אליהו ויש בעיות במסיבות ובכל מיני מקומות... צריך להיות ערים לזה ולהפנים שצריך גם להפעיל אמצעי משמעת, אבל לא להיכנס להיסטריה, שהדשא באיזשהו מקום יותר ירוק. בתוך המציאות שלנו יש בהחלט מה לתקן ומה לשפר ויש לנו את הכלים לעשות את זה."

היום ילדים מבליים יותר ויותר בבית. יש אינטרנט ויש yes והם מעדיפים לבלות את זמנם בתוך הבית.

"פה אני חושב שצריך עין מאוד פקוחה של ההורים. לדעת מה הילדים עושים, איפה הילדים נמצאים כשהם נמצאים מול המחשב, לפקח על שעות הצפייה בטלוויזיה והשימוש במחשב כדי למנוע התמכרות, ואפילו לעיתים לראות עם הילדים משהו בטלוויזיה בראיה ביקורתית. זה בהחלט אתגר לא פשוט. צריך להסביר שלא תמיד מה שרואים על המרקע הוא תחת המושג אהבה, ולהפך מזה... ולדבר על המושגים שלנו. כמובן כל גיל לפי מה שמתאים לו- למשל מהי התפיסה שלנו על אהבה ועל בניית משפחה..."

דיברנו על בית ספר ובתי ילדים אבל מה לגבי חינוך בבית? לכאורה בקיבוץ הבית מקבל קצת פחות מקום מאשר במקומות אחרים..

"החינוך בבית הוא הכי חשוב... יותר מבית ספר ומבתי ילדים, יותר מהכל... נקודת ההזדהות של הילדים היא עם ההורים. אין תחליף לבית. עם כל הכבוד לכל המוסדות האחרים- הם שליחים של ההורים, אבל התפקיד הבסיסי של החינוך הוא בידי ההורים וגם הכלים הם בידיהם. לא בהכרח בחינוך מכוון אלא יותר בחינוך לא מכוון. איך שאנחנו חיים ככה זה מקרין."

למה אנחנו שואפים בחינוך? למה אנחנו צריכים לחנך את הילדים? על מה לשים את כובד המשקל?

"שיהיו ילדים טובים, שיהיו בני אדם טובים, יהודים טובים, עובדי ה', יראי שמיים, לא צריך לצפות לגדל פה משיחים קטנים או "אנשי קודש". הרביה מקוצק אמר "אנשי קודש תהיו ליי-שתהיו לי קדושים קדושה אנושית. מלאכי השרת- הקב"ה אומר יש לי מספיק. אנחנו צריכים אנשים שמביאים את הקדושה אל המציאות. שחיים את חייהם בארץ ישראל, חיים טבעיים, נורמאליים. זה בעיניי האידיאל המרכזי. אם הם גם יהיו קיבוצניקים זה בטח טוב ורצוי מאוד להמשכיות הקיבוץ, אבל זה לא הדבר הכי חשוב בחיים. חשוב שיהיו קיבוצניקים-אבל חשוב יותר שיהיו אנשים טובים. יהודים וישראלים טובים."

יגדלו, ממילא הם ילמדו את התוכן בבית הספר, במדרשה, מכינה או ישיבה.

בקיבוץ יש דגש רב על ערך העבודה. מה קורה כשהוא עולה על ערכים אחרים כדוגמת הלימוד בבית ספר או בתי הילדים?

"קודם כל אני חושב שערך העבודה הוא מאד חשוב. דווקא בעולם שלנו היום, שהוא כ"כ חומרני וקפיטליסטי. כשמדברים על ערך העבודה צריך להסביר שהוא גם חלק מתפיסת עולם. תורה ועבודה. עולם התורה רואה חשיבות בערך של עבודה. כמובן, זה צריך להיות באיזון עם ערכים אחרים. לא על חשבון תפילה, לא על חשבון קיום מצוות... בכלל, אני חושב שאחד הדברים היפים בקיבוץ הדתי זה הטבעיות והנורמאליות של החיים הדתיים. הם לא מוקצנים לשום כיוון. צריך לשמר את זה. זו מין שמורת טבע כזו שלא קיימת בהרבה מקומות. צריך להנחיל את הדברים באופן טבעי. לא לרוץ אחרי כל טרנד חדש שממציא כל יום משהו, איך לעבוד את ה' בצורה יותר מופלאה. לחנך בצורה פשוטה להיות יהודים תמימים, טובים, עובדי ה' בצורה נורמאלית. אני חושב שזה אחד הדברים היפים שהקיבוץ משדר וצריך להמשיך להנחיל את זה לילדים שלנו." הילדים של הרב, אם תהיתם, לא למדו בשדה אליהו. הם התחילו כמובן בבית הספר בלביא אך מאוחר יותר עברה הבת לאולפנית והבנים הלכו ללמוד בישיבה התיכונית בטבריה ובישיבת 'מקור חיים' בירושלים. "לא שיש לי בהכרח משהו

נגד שדה אליהו אלא הערכנו את המקומות האלו וחשבנו שהם מתאימים יותר לילדינו.

מה בדיוק קרה? הרי בעבר היה ברור שלומדים בשדה אליהו ולאט לאט הסכר הזה נפרץ. יותר ויותר תלמידים עוברים לאולפנית או לישיבות תיכוניות...

"בחירה זה דבר מבורך. כל העולם הולך לקראת בחירה וזה מגיע גם לקיבוץ. שדה אליהו נחשב מקום מצויין אני חייב להודות שאיני מכיר אותו היום." הוא מדגיש "יש בו הרבה יתרונות ויש בו גם חסרונות, כמו כל מקום. לדעתי זה אך טבעי שיבחרו ללכת גם למקומות אחרים. לא שבהכרח הם יותר טובים או יותר תורניים". הרב יהודה בוחר להתייחס לנושא עזיבת הדת אחרי התיכון. לטענתו, גם במקומות אחרים יש עזיבה של הדת ומוסד הלימודים הוא לא ערובה לכלום. עלינו לזכור שאמנם בחינוך צריך להשקיע, אבל צריך גם הרבה סיעתא דשמיא. הילדים הם ריבונים לעצמם ובסופו של דבר מחליטים על חייהם. "אנחנו כמובן רוצים שהם ימשיכו את הדרך שלנו ושמחים בכך אבל צריך לדעת שאנחנו עושים כל מה שאנחנו יכולים. בסופו של דבר כל ילד בוחר את דרכו ואנחנו צריכים להיות שלמים עם הדבר הזה ולקבל אותו כמו שהוא". אחד הדברים שעולים בהקשר הזה הוא החינוך המעורב ("ציפיתי שתשאל- אבל לא שאלת"). "אחד היתרונות שאני רואה בחברה

לרכז חינוך עם חיוך - ראיון עם הדס שמבי/ הלה שימרון

זאת כבר שאלה מורכבת...

מבחינת הכניסה למסגרת בתי הילדים, היה לי קל מאוד כי אני "שוחה" במתרחש שם וזה ממש חלק ממני. יכולתי להדריך את הצוותים איך להתנהל ואיך להכין פעילויות וכד'. היה לי קשה יותר בצד הניהולי-סמכותי. היה לי קשה להיות בכובע של זו שצריך להקשיב לה ולעשות מה שהיא מחליטה. אני אוהבת להיות בסדר עם כולם וכמנהלת זה לא תמיד אפשרי. הצוותים קיבלו אותי יפה בסך הכל. עם זאת, בזמן התפקיד כבר התמודדתי פעמיים עם פיטורי עובדות שכירות וזה היה עבורי צעד לא פשוט גם כלפי העובדות, גם כלפי הצוות וגם כלפי ההורים.

מבחינת ההורים- יש הורים שעד היום מופתעים כל פעם מחדש שאני באמת מתעניינת בילד שלהם, שאכפת לי מהם ואני משקיעה מאמצים ללוות אותם. כמובן שהיו גם חיכוכים ואי הסכמות שאפילו הגיעו לטונים גבוהים אבל מבחינתי למדתי להפריד בין האישי למקצועי, ולהמשיך לחייך לאותם אנשים, ולהתעניין בשלומם ובשלום ילדם.

את מרגישה שיש לך גיבוי מההורים?

הכי קל לי להתנהל מול הורים שאומרים את דעתם לטוב ולרע, כי אני יודעת מה הם חושבים וכך יכולה להתייחס למה שצריך. הרבה יותר קשה להתמודד עם אדישות, שמועות, דיבורים מאחורי הגב וכד', כי אז אני מרגישה שאני לא עושה את התפקיד על הצד הטוב ביותר, ויש לי מצפון כי אני לא יודעת באמת מה לא בסדר.

מבחינת הקהילה- מה שמעניין זה שאני שומעת יותר תגובות של ותיקים, למשל אחרי דיווחים בדף השבוע וכד'. אני מרגישה שהמוסדות היום שמים את החינוך במקום קצת יותר מרכזי- למשל בהפניית כוח אדם למערכת.

איכשהו, כל אחד בקיבוץ קשור בצורה כלשהי לחינוך (הורים, סבים, דודים) וכך יוצא שכולם, פחות או יותר, "שומעים" חינוך.

אני מקווה שבעקבות המועצה ידברו חינוך באופן משמעותי בלביא.

אפרופו לדבר חינוך. בשנה שעברה עברתם תהליך ארוך בנוגע לבתי הילדים ובעצם "דיברתם" חינוך. ספרי קצת על התהליך ומה יצא ממנו בסופו של דבר.

בשנה שעברה, מחודש מאי למשך כשלושה חודשים, ערכנו בוועדת חינוך תהליך חשיבה בנוגע לבתי הילדים. התהליך לוהו ע"י מאיה עתיר שמשמשת כיועצת של בתי הילדים. בתוך הדיונים הרבים עלו הרבה שאלות עקרוניות וחינוכיות לגבי המהות והתפקיד של בתי הילדים כיום. הבנו שאי אפשר לעשות שינוי גדול ומהותי בבת אחת, ולכן החלטנו

הדס שמבי, בת 30+, אמא ל- 5 ילדים, עובדת במערכת החינוך של הקיבוץ כמעט 16 שנה. בתוך תקופה זו עשתה שתי תקופות של פסק זמן בהן עבדה במטבח ובמטבח מלון. במהלך שנות העבודה בחינוך, עבדה כמטפלת וכמובילה. לאחר שחזרה מפסק הזמן השני, חזרה לעבוד כרכזת בתי הילדים וממלאת מקום, ובשנתיים האחרונות מכהנת בתפקיד מרכזת ו. חינוך.

מכיוון ש"אצלנו" מוקדש לחינוך, נפגשנו לשוחח על העבודה כמרכזת ו. חינוך בלביא.

למה התחלת לעבוד בחינוך בכלל?

עבדתי בגיל הרך וציפי ס.- שהיתה רכזת ו. חינוך- פנתה אלי שאבוא לנסות לעבוד בחינוך. באתי, הצצתי, "נפגעת" ונשארתי...

ומה גרם לך לרצות לרכז את הועדה?

ראיתי בתפקיד הרכזת המשך ישיר ומתבקש לתפקידי החינוך הקודמים שמילאתי וראיתי בזה שליחות.

היתה בכלל התלבטות לאורך השנים אם להמשיך בחינוך או לא?

האמת שכבר חשבתי לצאת לגמרי כאשר יצאתי לפסק זמן השני אבל חנה ע., שהיתה רכזת באותו הזמן, ביקשה ממני לחזור לריכוז בתי הילדים. היא רצתה את הנסיון הרב שצברתי ואת ההיכרות שלי עם המסורת של מערכת החינוך. באותה התקופה רוב המטפלות היו צעירות, שכירות או כאלו שלא מכירות את המערכת והיה צורך לתת יציבות ונסיון.

כשנכנסת לתפקיד- האם באת עם מטרה לשמר את הקיים או לשנות את המערכת?

אני רציתי מאוד לשנות. לאורך השנים ראיתי שחלים שינויים במערכת- שינויים ברצונות ובצרכים של הילדים וההורים, שינוי ברמת המעורבות של ההורים, שינוי ביום הלימודים שהתארך מאוד על חשבון הזמן בבית הילדים, הרצון של הילדים להשתתף ירד. כמובן שנושא כוח האדם היה תמיד בעייתי ובווער. בפועל, נוכחתי לדעת שיש פער גדול בין החזון שלי לבין האפשרויות ליישם אותו בשטח.

ובכל זאת, מה כן רצית לשמר?

אני מאוד אוהבת את ההתנהלות בחופשים. לשמחתי כבר כמה שנים שבת הילדים פתוח בחופשות בין 15:00-7:30 וחשוב לי מאוד לשמר את העניין. גם המעבר ל- 5 ימי עבודה שהתחיל בתקופתה של חנה, מאוד מוצא חן בעיני וראיתי שהוא חיוני ותורם לצוות ולמערכת.

מאוד רציתי לשמר את הלימוד הערכי- דתי. בעבר היינו לוקחים נושא דתי ובתקופה של בין החגים לחנוכה, כל בתי הילדים למדו אותו. לצערי זה נמוג.

ואיך היתה טבילת האש?

כוח אדם - ניסינו לצמצם בכ"א וזה מאוד קשה. צריך לזכור, שאנחנו מנסים לתת מענה ולהכיל את כל הילדים במערכת, ולהתייחס לצרכים הפרטניים של כל הילדים ולכן מאוד קשה לצמצם בכ"א. לצערי אין יציבות בצוותים משנה לשנה ואף במהלך השנה.

וולונטריות - זו נקודה שמראש חשבנו עליה כנקודה לשינוי עתידי, כשהמטרה היא ליצור מצב בו הילד בוחר לבוא לבית הילדים, מתחייב בבחירה זו להתנהל לפי הכללים ויש סנקציות אם לא. גם בתוך הפעילות יש בחירה וכללים בצידה.

לתוך תחום זה רצינו להכניס את הניהול העצמי ולצערי זה כמעט ולא קורה היום. אם רוצים שזה באמת יקרה, צריך צוות מחוייב לשנים והדרכה מקצועית שעולה כסף..

את חושבת שאנשים יודעים על התהליך? זוכרים בכלל שנעשה משהו כזה? האם בכלל החינוך נמצא על סדר היום?

זה מאוד קשה ליצור שינוי עם צוות שמשתנה והתחלופה משנה לשנה מקשה. מבחינת הרחוב, הקיבוצי- לדעתי עדיין לא בשלים לשינוי גדול, כלומר רוב ההורים רוצים עדיין את המסגרת כפי שהיא היום ומטרת קיומה נתון לחילוקי דעות.

נשמע שבתי הילדים תופסים נתח גדול, אך מהם תפקידיך הנוספים כרכזת?

אני עוסקת בדברים נוספים ובראשם התיכון. מדריכי התיכון עדי ק. ויובל ל. עובדים מול התיכונים סטים ומתנהלים עצמאית עפ"י תוכנית שנתית אותה הם בנו. אני נפגשת איתם להתעדכן מידי פעם. לצערי לא הצלחתי להכניס פגישות סדירות איתם כשיגרה אך אני משתדלת "לדחוף את האף" לעניינים הנוגעים לעבודתם השוטפת. בגלל שעם 3 כיתות מתוך חברת התיכון עבדתי במהלך השנים אני מרגישה קשר מיוחד ובפרויקטים גדולים כמו "שלום לך י"ב" ושוק פורים ביליתי איתם עד השעות הקטנות של הלילה ועזרתי איפה שהיה צריך.

חלק מהתפקיד גם כולל: ישיבה שבועית בהנהלה חברתית, פגישה שבועית עם צוות מש"א, פגישות עם הורים, ישיבות של ועדת חינוך וכו'. פעם בחודש מתקיימת פגישה של רכזי החינוך של קיבוצי הצפון בב"ש שק"ד ואנו נפגשים עם בועז המנהל, היועצות ועוד וכל פעם דנים בנושא אחר. פעם בחודש מתקיים פורום רכזי חינוך של הקב"ה"ד. המפגש בהנחיית זיו כרמל ומרים שפירא ממכון מהות. מטרת המפגש היא למידה, שיח עמיתים והיכרות עם מע' חינוך בקיבוצים שונים. אני לא נעדרת משום מפגש כי הוא תמיד מעשיר ומחדש ועוזר לי לראות שההתמודדות שלנו בלביא קיימות גם בקיבוצים אחרים ובעיקר שבהחלט יש לנו במה להתגאות בקיים אצלנו. כחלק מהתפקיד יש גם עבודה משרדית, ניהול ומעקב אחרי התקציב ועל החלק הזה הייתי מוכנה לוותר..

להתחיל בצעדים קטנים. בחרנו 5 נקודות לשינוי וניסינו לפרוט אותן לצעדים מעשיים. בסוף תהליך החשיבה הראשוני יצאנו לשטח- נפגשנו עם ההנהלה החברתית, עם הצוות החינוכי של אותה השנה והכי חשוב- עם ההורים.

לאחר החשיפה בשטח ראינו שיש דברים שאפשר לקיים ויש דברים שיותר קשה. אפרט את הנושאים בקיצור.

התמקצעות - הצעת הוועדה היתה להשקיע משאבים רבים להתמקצעות של הצוות החינוכי. בפועל רוב הצוות השתתף בסמינר הכשרה למדריכים מטעם הקב"ה"ד, קיימנו שבוע העשרה שהתייחס לנושאים רלוונטיים בעבודה וניסינו לבנות תכנית לימודית בעזרת היועצת. בנוסף, השתמשנו בצוות עצמו להעשרה בתחומים בהם הם מתמחים (ליקויי למידה, יישומי מחשב). הצלחנו לקיים משהו חלקי מתוך כל התכנון, כי בזמנים הבערים (לפני חופשות או פרויקטים) הזמן מוקדש לעיסוק בהם ולא פנויים ללמידה. היה פער בין הציפיות של חברי ועדת חינוך לבן היכולת לקיים את ההתמקצעות בשטח.

כמובן שלאורך כל השנה, אנחנו נעזרים ביועצת שעובדת גם בצורה כלל צוותית וגם עם הצוותים השונים בנפרד.

חוגים - המטרה היתה לצמצם את ימי החוגים ליומיים בשבוע ובעתיד להוציאם מזמן בית הילדים כדי לפנות את הזמן המופנה לחוגים לטובת תכניות, זמן חופשי ויצירת קשר אישי עם הילדים בנחת. בפועל זה סעיף שהצלחנו לקיים. החוגים צומצמו לימים בודדים. נכון שלא כולם היו מרוצים מהמגוון שניתן אבל זה תמיד כך...

מבחינת הזמן בבית הילדים זה פינה באופן משמעותי יותר זמן בכיתות א'ד', הפסיק את תחושת ה"רכבת", הוריד לחץ ומתח ואיפשר לילדים יותר זמן להיות בפניות בבית הילדים או לשחק במגרש, והצוותים פנויים הרבה יותר להתייחסות פרטנית לילדים.

ארוחות - רצינו להעביר את הארוחות של כיתות ג'- ח' לחדר האוכל. בפועל נתקלנו בסעיף זה בהתנגדות ציבורית נרחבת, ולכן כיתות ג'-ו' נשארו לאכול בבית הילדים בבוקר. כיתות ה'-ו' כן אוכלות בצהריים בחדר האוכל וכיתות ז'-ח' את כל הארוחות.

האם את עדיין חושבת שהעיסוק בארוחות מוריד מהזמן שיש לצוות להיות עם הילדים?

זה ממש תלוי באיזה בית. בכיתות ה'-ו' הארוחה בחד"א בצהריים מפנה את הזמן ובכיתות ג'-ד', שם המטפלות מאוד רצו להשאיר בבית הילדים, וזה מצליח לא רע. צריך לזכור שיש את העניין הטכני שמשנתנה משנה לשנה, וקשור להרכב הכיתתי וכמות הילדים בכל בית, ומהצורך לאייש כל שולחן עם מטפלת. רצינו לצמצם בכוח אדם והארוחות היו אמורות לתת מענה לכך.

חשוב לי לומר שהעובדים במערכת הם אנשים מסורים וטובים ובסופו של יום, אחוז גדול של הילדים "מצביעים ברגליים" ומגיעים לבית הילדים ברצון.

אני נהנית מהתפקיד ומהעבודה וחשה סיפוק גדול למרות כל הקשיים. הכיף שלי הוא במפגש היומיומי עם הצוותים והילדים.

יש היום בתיכון ילדים שהייתי מטפלת שלהם, ועד היום אני יודעת מתי נולדו או מה אהבו בסנדביץ'- זה נותן תחושה טובה של שותפות בגידול שלהם.

תודה לך הדס על השקעה רבה של שעות עבודה, מחשבה ועשייה- תמיד תמיד עם חיוך (אפילו כשאת עונה לטלפון את מחייכת) ונאחל עוד שנים רבות של עשייה וסיפוק.

את מרגישה שאת מחלקת נכון את תשומת הלב?
אני חושבת שעיקר עבודתי היא מול מעי החינוך הבלתי-פורמאלית ואני "נשאבת" להתעסקות הבלתי נגמרת מול הצוות, ההורים והילדים. אני חושבת שאם הייתה/היה מישהו/י בתפקיד רכז/ת בתי ילדים הייתי יכולה להתפנות למשימות שכרגע אני לא מצליחה להגיע אליהן ואולי גם הייתי מסוגלת לקדם תהליכים של שינוי שקצת "נתקעו" מחוסר פניות שלי למשימות הדורשות זמן וכוח....

בתום שנתיים של ריכוז חינוך, איך את רואה את מערכת החינוך בלביא כיום?

אני עדיין מרגישה שאנחנו מערכת שנמצאת בהשרדות, אנו מסתמכים על עזרתם המדהימה של נקלטים אבל זו התמודדות לא פשוטה להם ולנו. לדעתי אם מערכת החינוך לא מצליחה לייצר כוח אדם יציב כל כך הרבה שנים, זו תעודת עניות לנו כחברה.

חיים טאובמן ז"ל היה מחנך שלי בשנת התיכון. חיים היה מורה ביולוגיה, מקלאוג וז"ר. עוד לפני שהצגתי לתיכון, אהבתי ביולוגיה ואכן ככל פלס שהיה משהו מעניין, הוצגתי לבוא. חיים היה אוסף פרי חיוג ומתח אולם כדי לאחזר על האיברים הפנימיים. יום אחד הביאו עופר לעדיין גסס וחיים אמר שהוא ימחק אותו מהר כדי שנספיק אלאו אג האם פועם. אני זוכר כמה מתח היה האם הוא יצ"ח... לא פלא שקודם רבגניס הגחום האהוב עלי היה אנטומיה ופגאולוגיה. כשהייתי מככב הכפג, כשפרה מתה הייתי מכנס אג הצוות שיאחדו קצת אנטומיה...
נחמיה פלג

זכרונות ילדות

ג'ו ויטק ז"ל היה קפדן מאוד ("יקה") ככל הגמחמים: הוא אהב סדר, הכל היה צריך להיות אפי מה שהוא דרש:
- כל שורה מתחילה בדיוק בקו שהשורה הקודמת הגמילה.
- כל גזאה (במשכון) סומנה עם 2 קווים מתחם (פעם "צייכתי" 2 קווים אלא סתכל והוא העיר לי ש"אלו פסי ככה...")
- רצוי אכגה כוגר בצבע אחר.
- השיעור סבע הוא אהב ציורים שמחמישים אג מה שמתענו.
- בדף שורת- אכגה רק כל שורה שניה, כדי להשאיר מקום בין השורות לגיקונים...
השיעור נ"ך כאן באביא, שהייתי בין שומעיו, הוא כגה אג מה שיעביר באוה השיעור השלושה צבעים המחברג שלו: אדום- אציטוט מהכגוים הנלמדים, כחול ארבעים שלו ויכוק אציטוט מחקור אחר.
הוא היה ממש מורה לחיים. יהי זכרו ברוך.

רחמי שייך

מורה המחמח אפסיכולוגיה הביגוג י"א-י"ה. אחדג' מתנה שבחיים נקאים הסיטואציוג חדשוג מול בני אדם אומג אנו לא מכירים, כשתגיעים אמפגש מעין זה עדיף להגמחיל ב"ייד קפוצה" נאח"כ, בבוא העג ופסמן הנכונ, אדעג לשמחך מתג שצריך. אך מי שגמחיל ב"ייד פגומה" ומאפשג- לא בהכרח יצ"ח אהציה אג העבולוג פסמן הכאווי אהם. (כמוקן שאני מתכוונג אסיטואציוג בהן על צד אחד אשדר סמכווגיוג מול הצד השני ולא על מפגש ניל בין שני אנשים).

הילום שם

אלו שיחליפו בתפקיד את יובל לביא ועדי קליין במשימת החינוך של הילדים והנכדים המתבגרים שלכם, יצטרכו לעשות סוויץ' בראש ■ תשכחו מבעיות קצה כמו סמים ואלומות, הנוער שלנו טוב מדי ■ בקיבוץ לביא, האתגר המעניין ביותר של מדריך תיכון אינו אחר מאשר הדעה של הפרטנר שלו...

ראיון עם יובל לביא ועדי קליין, מדריכי התיכון - ראיון פרידהו הדר וייס

"פישנזון, שים כיפה"

"אין הגדרה מסודרת לתפקיד של מדריך תיכון" מסביר יובל. "המדריך עצמו הוא זה שיוצק לו את התוכן. אבל יש שלושה צירים מרכזיים שסביבם התפקיד נע: הראשון הוא החלק היותר טכני, כי אתה חי בקיבוץ: סידור עבודה, אוכל בטיולים, הסעות כשצריך, כל מיני דברים שקשורים לקיבוץ. הציר השני הוא ציר של פעילויות. פעם לתיכון כולו, פעם לכיתות מסוימות, להכין פעולה פעם, פעמיים, שלוש בשבוע. סוג הפעילות מגוון; זה יכול להיות דיון, שיחה, משחק.

הציר האחרון הוא קשר אישי שצריך ליצור עם כל אחד ואחת. לפעמים שיחות אישיות, אם בשביל איזו בעיה ספציפית סביב ילד מסוים, בשביל כל דבר נקודתי שאתה עובד מולו; או שיחות כלליות, סתם כקשר אישי. אבל בסופו של דבר, אלו רק הגדרות. בסוף זה יהיה מה שאתה רוצה להכניס לזה."

מה לגבי הגדרת יעדים למדריך תיכון?

יובל: "לי אישית אין יעד בומבסטי של 'איש התורה בעולם המעשה', משהו בדמות החקלאי שעובד בשדה עם הציציות בחוף. היעדים הם יותר - לא קטנים, אבל אחרים, שמתפזרים על הרבה תחומים. חשוב לי שתהיה יותר עצמאות שלהם. שלא רק יהיו תלויים. שיפתחו חשיבה ביקורתית, שיהיו בעלי מחשבה לשובב אותם, מין מודעות כזאת בכיוון רגשי יותר. שיהיו בני אדם טובי לב, לא במובן של שלום על השביל, אלא בהתייחס למה שקורה מסביב. משם זה מתחיל, וזה יורד גם לדברים יותר קטנים."

עדי: "אנושיות. היעד העיקרי של יובל ושלי זה לעצב אותם, להפוך את החברה האלה לבני אדם טובים יותר, ולא כי הם רעים. אני מדברת על המודעות שלהם למה שקורה מסביב, על יוזמה של דברים. תחשוב שהם הגיעו אלינו אחרי שנים שהם רגילים למטפלות שעושות הכל: מוציאות את האוכל, מנקות. הם היו באים, נהנים מאיזושהי פעילות, והולכים. לכן אנחנו מסבירים להם כבר בהתחלה, שעכשיו האחריות עוברת לידיים שלהם. לכן התפקיד העיקרי שלנו הוא להעביר להם מסר, שאם הם לא ירימו כפפה היא עלולה להישאר על הרצפה וחבל. אנחנו עצמנו לא מחכים שהם יזמו, אבל אם

עד שיובל מצטרף אלינו, עדי כבר מספיקה לספר לי על התזה שהגישה רק לפני כמה חודשים. מדובר בקשר בין תכונות אופי של אדם לקריירה המשתנה שלו. "הכי חשובה זו הנעימות", היא אומרת, וברגע של חוסר ריכוז כבר קשה לזכור אם היא עדיין מדברת על התזה, או שהיא מתארת את אסטרטגיית העבודה האישית שלה.

יובל ועדי, מדריכי התיכון הנוכחיים, הם מסוג האנשים שנעים יותר לבקש מהם החלפה בתורנות, או לחלופין, לחלוק אותה בחברתם. גם בשיחה שאנחנו מנהלים, בולטת הרגישות שלהם ומתבטאת בהליכה על ביצים: הם לא מוכנים לפגוע באף אחד, אפילו ברמז, ולכן הם בוררים כל מילה ומסננים כל נושא. כך יוצא שהראיון איתם לא קל בכלל. קחו מדריך אחד עם זהירות יתר ומדריכה אחת עם אופטימיות יתר, ותקבלו שיחה שחמישים אחוז מהנאמר בה מתחלק בין "רגע, אבל את זה אל תכניס" (יובל), ל"חס וחלילה" (עדי).

למעשה, די קשה לדמיין אותם נוזפים או מסרבים, אבל הם מבטיחים שהם מכירים גם את הצד הזה של החינוך: "בהחלט יוצא לנו להיות קשים, אבל תמיד קשים ביד רכה", אומרת עדי. "חינוך דורש יד אחת מכה, ויד אחת מלטפת. זה אומר, גבולות ביחד עם אהבה. אם יש רק אהבה, בעיניי זה לא חינוך. אם יש רק גבולות, בעיניי גם זה לא חינוך. אנחנו לא צבא, ולא נחנכים."

יובל: "ברוך ה', השנה עוד לא נתקלנו באיזה מקרה קיצון שהיינו צריכים להגיב בו בצורה חזקה. אבל זה תלוי לאן הם מגיעים. יש דברים שאתה כן צריך להגיב, וכבר קרה שנתנו עונשים." הם לא מקילים ראש במה שהם עושים. אפילו לא לרגע. עדי שימשה בעבר יועצת חינוכית בבית ספר, והיא כמעט מקפדת ראש למשמע הרמיזה שהתפקיד כעת הוא קצת פחות רציני ("חלטורה! חס וחלילה! אין כזה דבר חינוך חלטורה!"). גם יובל לא בדיוק הגיע כדי להעביר חצי משרה בכיף: "בהתחלה לא ממש חשבתי להיות מדריך תיכון, למרות הפניות של בת-שבע. בשלב מסוים, כשהייתי עמוק בתוך הלימודים, רציתי לעשות משהו קצת יותר משמעותי. אמנם הייתי אז במטע ונהניתי מאוד, אבל לא רציתי ש"סטודנט" יהיה מרכז החיים שלי. רציתי לעבוד יותר. אז החלטתי להסכים."

מכיר את הדברים האלה לא מכיר כל כך את הציבור הציוני ומפספס חלק גדול." **בתוך התיכון דווקא יש תופעה הפוכה, של הרחבת הפנייה לאולפנות ושיבות.**

"יכול להיות, אבל אני בכלל לא בטוח. בכיתה ט' למשל עכשיו יש אחת באולפנית, ואולי הם חוזרים לשדה אליהו."

עדי: "ולא בטוח שכולם רצו ללכת לשם מתוך בחירה מלכתחילה, כי זה מקום טוב. פשוט כולם הולכים וכולם זורמים. תופעת העדר. מתוך היכרות וניסיון שלי, אני מסכימה עם יובל. כי שנה שאתה לומד בה, שואל שאלות ויש לך למי להפנות אותם כמו ר"מ במכינה שהוא בנאדם שמייצג... זה אחרת. חבר'ה שמגיעים לשם זה לא כמו להגיע למקום עבודה שאתה נפגש עם כולם ועוד לא התעצבת. הרי הם לא מעוצבים בכיתה י"ב."

תסמונת המטפלת

שניהם לא מכאן. יובל גדל באלקנה ולמד בישיבה התיכונית בחיסיפין.

עדי גדלה בפ"ת, ולמדה באולפנית בכפר סבא. מתנחל ועירוניסטית.

אם חושבים על זה, לא יהיה מופרך להגיד שוותיקי הקיבוץ מצפים שילדיהם ונכדיהם יקבלו בתיכון גם חינוך לקיבוציות, לערכי שיתוף, והנה המשימה מוטלת על כתפי נקלטים צעירים שהקיבוץ – גם אם הם נקלטים בו למופת – לא זורם בעורקיהם.

עדי: "קודם כל, זה בטח לא זר לנו, כי אנחנו כאן. אבל גם בהקשר הדתי –

אנחנו לא אומרים להם 'תהיו דתיים', אלא 'תלמדו לשאול את השאלות',

'לכו עם מה שאתם מאמינים בו', 'אל תהיו עלה נידף ברוח', וכמובן שלא נעשה

פעילות שהמסר שלה 'חבר'ה, בואו תישארו בקיבוץ'. לא משנה אם אתה בקיבוץ או לא בקיבוץ, דתי או לא, תהיה איש טוב, תראה מה קורה מסביבך, תעשה סדרי עדיפויות בחיים, כי לפעמים מה שנראה לך חשוב הוא לא הכי חשוב. למשל, הלימודים והבגרות – נכון שזה חשוב מאוד, כי אתם תלמידים, אבל זה לא הכי חשוב. אם יש התנדבות חד פעמית לעשות בפסח, אפשר לעזוב לשעתים את הלימודים ולבוא לעזור. זה חשוב באמת, זה מה שאחר כך ניקח איתנו, לא את הבגרות. ברור שאם מישהי באה ושואלת איזושהי שאלה, או משתפת בהתלבטות אישית לגבי משהו מסוים, אז אני כן מכוונית אותה אל מה שלדעתי נכון. האמת שאף פעם לא שאלו אותי להישאר בקיבוץ או לא, להיות דתייה או לא."

בא מהם רעיון אנחנו מיד מחזקים את זה. להגיד שכל פעם מישהו מהם שם לב לפרטים האלה? בטח שלא. אבל הם בני אדם. יש להם גם את העיסוקים שלהם, וזה מובן."

לא אמרתם מילה על הרמה הדתית שלהם. זה גם ברשימת היעדים?

עדי: "בטח! זה חלק מעיצוב האישיות שלהם. הרבה פעילויות שלנו נוגעות בנושא של דת. רק שברור שהיעדים שאנחנו מציבים מותאמים לכל כיתה לפי המקום שבו היא נמצאת. אם יש לנו פעילות עם כיתה מסויימת, היא תמיד תפורח בשבילה: איפה היא מבחינת הלימודים, מבחינת התיכון, מבחינת הכניסה לתיכון, ההשתלבות. אנחנו עושים פעילות על מה שרלוונטי, ובטח שהרבה מהפעילויות נגעו לנושא של דת. למשל, כיתה י"ב מתבגרת ויוצאת עוד מעט לעולם, ונחשפת פתאום לאנשים ולבוסים שהם לא מהקיבוץ, ומאוד חשוב להגיד להם שיש דברים שהם שונים ממה שאנחנו רגילים."

אבל השאלה היא מה קורה בשגרה. אם תראו תיכוניסט מסתובב בלי כיפה, תעירו לו?

עדי: "בטח שנעיר."

יובל: "תלוי מתי."

עדי: "טוב, אנחנו קצת שונים בזה."

יובל: "תלוי. אם זה למשל בשלום לך י"ב... אני כן אעיר. אם זה במקום אחר בקיבוץ, אני הרי לא הורה שלו. גם לא תמיד מה שאתה חושב שאתה מתקן, אתה באמת מתקן – יופי, הוא שם את הכיפה, אבל מה אחר כך? תמיד יש שיקולים. אני מעביר להם שחשוב להיות בנאדם טוב. חשובה גם הדת, זה חלק משמעותי, וברור שזה במודעות אבל זה עניין של איך ומה. אני מאמין שכשאתה יהיה איש טוב אז גם היחס שלו לדת יהיה בהתאם. ולהיפך, זה לא תמיד עוזר שיש כיפה על הראש."

עדי: "יובל יודע לקבל את הכל," עדי מפרגנת. "אני בדרך כלל אעיר יותר: לשים כיפה, להרים צווארונים... אמנם בצורה עדינה, לא פוגעת, אבל אני מעירה על זה. יובל יודע ומעדיף לשים את הדגש על הדברים שבעינינו חשובים יותר."

יש איזו מורכבות מיוחדת בנושא של דת בנוער שגדל בקיבוץ?

יובל: "לדעתי יש חיסרון מרכזי בכך שבשנה שבין התיכון לצבא, הרוב הולכים לשנת שירות ולא למכינות ומדרשות. בעיניי, שם אתה לומד להכיר, ללמוד, את החשיבה. "אני לא עושה להם הכוונה ספציפית ולא עושה שום שטיפת מוח," הוא ממחר לומר, "אני כן אומר שלדעתי עדיף ללכת לזה. כמובן זה תלוי בבנאדם, אבל בעיני יש יותר חשיבות בגיל הזה במכינה. זו הדרך היחידה שלהם להכיר דברים בסיסיים חוץ מתורה וגמרא. גם מושגים כמו "הקו" של מרכז הרב מול גוש עציון אלה מושגים שכדאי לרכוש. זה אמנם לא הבסיס החשוב, אבל מי שלא

מה לגבי יתרונות? יתרונות בשיטה בקיבוץ, יתרונות בחבריה שלנו על פני חבריה מבחוץ בגילאים דומים?
 עדי: "בחריצות, לדעתי. נכון שלא כולם חרוצים, אבל בחוץ אני לא חושבת שעובדים כל כך הרבה, או נחשפים לכל כך הרבה מקומות שדורשים ממש להיות אחראי, הרי מכיתה ה' מתחילים פה תורנות. אגב, היא מסייגת, "אני לא יודעת אם זה "חיובי" באופן גורף. אתה יכול גם למצוא ילד שהוא ילד ממש ממושמע אבל רק מתוך הרגל ולא מתוך חינוך. נכון שאתה שם אותו במיטה והוא מיד יודע שהוא צריך לישון, אבל אולי הוא רכש את ההרגל הזה מתוך חודש שנתנו לו לצרוח עד שהוא הבין שאין לו ברירה. גם העצמאות של הצעירים מבחוץ, על אותו משקל, היא לא בהכרח דבר חיובי יותר. יש גם את החבריה בעיר שחושבים שמרוב שהם בוגרים הם יכולים לעשות ככל העולה על רוחם. וזה גם לא טוב. אם יובל מספר שבכיתה ז' הם נסעו לכינרת לבד - זו בעיניי לא עצמאות חיובית. אני חושבת שילד בכיתה ז' לא צריך לישון לבד על חוץ."

יובל: "מה שטוב בנוער הקיבוץ הוא שאין בו שוליים קיצוניים. בהסתכלות כללית, הצעירים אצלנו פשוט חבריה טובים, מבתים טובים. אצלי, מסביב, היו דברים הרבה יותר קיצוניים. היו חבריה שפרקו עול, עד הסוף. היו סמים, היה הכל."
 "איפה היה לך כזה דבר?" עדי נחרדת. "בחיים אני לא ראיתי כזה דבר."

הייתם רוצים את החינוך הקיבוצי למתבגרים שתגדלו בעצמכם? אתם רואים כאן בקיבוץ את העתיד שלכם?

עדי: "דבר אחד בטוח: אם מתן ואני היינו יודעים שאנחנו לא ממשיכים בקיבוץ, לא היינו נשארים פה. כרגע אנחנו פשוט מאוד בוחנים, בסבלנות. לומדים להכיר את הקיבוץ מבפנים, אחרי ששנה שעברה היינו קצת בחוץ, וזה היה אחרת. כרגע אנחנו פשוט מכירים בהדרגה, צדדים יותר טובים, צדדים פחות טובים."

אני מפנה את השאלה ליובל והוא משיב לי חיוך של מדריך תיכון. "באמת נראה לך שאתה תוציא ממני הצהרה בנושא הזה?"

סקר בסיסי בין ילדי התיכון מעלה המון אמירות חיוביות על המדריכים שלהם, אבל בעיקר חוזרת האמירות אודות השוני שלהם מקודמיהם בתפיסות עולם ובשיטות התמודדות. יובל נכנס לנעליו של ניר, ששמו יצא לו בכישרון לחנך דרך כדורגל, ועדי נכנסה לעקבים של בת שבע, שגם עליה לא חוסכים במחמאות.

מה הקשיים הכי גדולים בהדרכת תיכון? מול אילו דילמות עמדתם?

עדי: "הדילמות המורכבות הם בין יובל לבניי, לא בינינו לבין החבריה. וחילוקי דעות בחינוך מאוד מאתגרים, כי זה תחום שאתה לא יכול להתעלם בו

יובל: "אם קיבוץ זה סולידריות חברתית, אנחנו מחנכים לקיבוץ. צריך להגדיר היטב מה זה קיבוץ כששואלים אם אנחנו מחנכים אליו."
 עדי: "אנחנו דווקא מייצגים את הקיבוץ. אל תשכח שכשהם באים בתלונות על הקיבוץ אנחנו משמשים כנציגים שלו ומתווכים בשבילו."

יובל: "זה נכון, אפילו בהקשר של יום העצמאות וברכות ההפטרה. יצא לי לדבר איתם ולשמוע דעות חלוקות. באופן טבעי, מי שזה יותר בער בו היה נגד ההחלטה לבטל, ולפעמים הראיתי לו את הצד השני. אין ספק ש'בתוך עמנו אנחנו יושבים'. אנחנו גרים פה, ואנחנו חיים את זה ואנחנו חלק מזה. נכון שלא נולדנו לתוך זה אבל גם מי שכן נולד, לא בטוח שיחנך לקיבוץ טוב יותר ממי שלא. חוץ מזה, יש גם יתרון מסוים למבט חיצוני. דווקא מי שלא צמח בתוך המערכת רואה מבחוץ ומשוה את זה לנעורים שלו. משוה את זה לדברים אחרים, למחשבות אחרות, ויש בזה יתרון."

ואיך באמת הייתה חווית הנעורים שלכם בהשוואה למה שאתם רואים עכשיו?

עדי: "שונה בטירוף. הם לא מבינים כמה נותנים להם כתיכונים. הלוואי שלנו כתיכונים. היו נותנים את האפשרויות שהקיבוץ נותן להם. אנחנו התחננו לתקציבים, לצאת למקומות, וכלום. אבל הם, כל יוזמה מצידם אנחנו נברך. כאן לא מציבים בפניהם חומה של "אין תקציב". התקציב מוגבל, אבל אנחנו נגרע מפעילות שלנו כדי לחזק יוזמה פרטית. הנה, עכשיו יובל נוסע איתם לשפץ מעיין. לחפור שם נביעה, אני לא יודעת מה... איך זה קשור לקיבוץ? לא קשור. אבל בגלל שהם יזמו את זה, אנחנו זורמים איתם. ועדיין, לא תמיד הם תופסים את זה. אני המון פעמים אומרת להם: אם הייתה לי את האפשרות שיש לכם, הייתי מנצלת את המערכת. תנצלו אותנו כבר! אבל הם צריכים ליזום בשביל לנצל, וזה מאוד שונה."

יובל: "יש שוני גדול מאוד מהחוויה שלי בתור תיכונים. בנו היה משהו הרבה יותר עצמאי. פשוט יזמנו דברים. היינו יורדים מחיספין ונוסעים לכינרת לבד, ישנים שם לילה. גם באלקנה היינו דואגים לעצמנו, בלי להזדקק לשום מדריך: היינו הולכים לאיזה הר, חונים לידו, עושים מדורה, עם פוייקע או בלעדיו. היינו יוצרים לעצמנו פעילויות. הטענה שלי היא שיש כאן מה שנקרא 'תסמונת המטפלת'. הבעיה היא שזה לא נעצר בתיכון, זה ממשיך גם לגיל המבוגרים, ככה לפחות אומרים. בדרך כלל יוזמות של פנאי כאן הן מאורגנות. לא ממש תראה פה יוזמה עצמאית. שמעתי, למשל, שבמצפה נטופה פתאום כל החבריה אמרו 'אללה בואו נרד לכנרת', ירדו בלילה, חזרו לפנות בוקר. פה לא תראה דבר כזה, אלא אם ועדת תרבות תארגן. זה השוני הגדול."

אנחנו לא בשליטה על זה. נכון שמצד אחד אנחנו אומרים לתת להם עצמאות כי הם כבר גדולים, אבל מצד שני אני אומרת שיש הרבה ניסיונות שלא צריכים להעמיד בהם את החבר'ה."

יובל: "אבל אם הם לא יהיו שם, הם יהיו במקום אחר. אולי הם יסתובבו בגן הורדים, אולי במקומות אחרים, ואז אתה מתחיל להתעסק בהתנהגות שלהם בצורה הרבה יותר רחבה. במועדון הם לפחות יודעים שאסור להם לעשות דברים מסוימים. שם עוד איכשהו אפשר לקבוע נהלים בסיסיים, כמו לא ללכת לישון שם, כי יש בתים בשביל זה."

זה לא משהו שההורים צריכים להגיד להם?

"נכון, ההורים צריכים להגיד את זה, ואנחנו יכולים לכתוב את זה בנהלים. ועדיין, אני אומר גם שכדי שהם יכבדו את הנהלים המועדון צריך לכבד אותם, ובשביל זה צריך להשקיע."

עדי: "חלוקת האחריות עם ההורים זו שאלה שהמונן פעמים אנחנו שואלים. איפה אנחנו ואיפה ההורים? אנחנו נגבילו? הם יגבילו? אנחנו נסגור את המועדון, או שהורה יגיד לילד שלו לחזור עד איקס? בדיוק בגלל זה אני אומרת, נחסוך את הניסיונות האלה לפחות איפה שזה באחריות שלנו. הייתי רוצה שהמקום שבאחריות - יהיה חינוכי. בצורה הזאת, הוא לא חינוכי. אם יהיה לא חינוכי במקומות אחרים, עם זה אין מה לעשות, שכל הורה יתמודד. אבל כאן אני צריכה להתמודד עם זה. אני חושבת שאם כל פעם נחשוב 'אוי, אבל אם לא נעשה, אז יהיה ככה וככה', אולי נפספס את המטרה שלנו. נכון שאם לא יהיה להם את המועדון אז הם יהיו במקום אחר, אבל על המקום האחר אני לא אחראית. אני אחראית על המועדון."

יובל: "אבל את אחראית עליהם עצמם."

"לא נכון, היא אומרת. "אני לא."

כרגע, העובדה ששנה הבאה יובל כנראה לא ידריך את התיכון היא עדיין בגדר סוד מדינה, אבל לא באמת; רק עבור מי שמניח שאפשר לארגן קומזיצים ממשרדי הפרקליטות בחיפה.

גם עבור עדי, הגם שהיא נהנית מכל רגע ומרגישה סיפוק, התיכון הוא בסופו של דבר תחנת מעבר. בטווח הרחוק, היא יותר רואה עצמה במשרה של ייעוץ חינוכי.

עדי, יש משהו ששמת לך כמטרה לשנות, כשהגעת?

"את יובל. היא צוחקת. "סתם... לא. לא היו דברים שאמרתי 'זה אני שמה לי כמטרה', למשל, ליצור קשר טוב עם החבר'ה. שידעו שאנחנו כתובת, שאלינו הם יכולים לפנות מתי שהם רוצים ועל איזה נושא שהם רוצים. רציתי להרגיש שנכנסתי כמישהי משמעותית בצמתים חשובים בחיים שלהם, לי זה היה חשוב הרבה יותר מהפעילויות, מהמועדון, וממה שעוד צריך להשלים בו."

וכן, האמת היא שטוב לי בהדרכה. יש הרבה הנאה, מכל מיני סיבות, אבל בעיקר כי בסופו של דבר הם פשוט חבר'ה מדהימים. ואת זה צריך להדגיש. את זה אתה צריך לכתוב הכי הרבה."

ממה שאתה רואה. אם משהו לדעתך הוא שלילי, אתה יודע שבכל יום שעובר קיים הדבר השלילי הזה ברקע. ואם אתה רואה משהו חיובי, אתה תרצה לחזק אותו, כדי שהוא ימשיך לתת את אותותיו. אז כשיש הסכמה בינינו זה מצוין, כי מה שלילי נפסיק ומה שחיובי נחזק. אבל היופי כמו החיסרון בעבודה משותפת עם עוד בנאדם, הוא לדעת גם מתי צריך לא להחזיק בדעה שלך. לזכור שהמדריך השני חושב אחרת, ושעוד הרבה אנשים חושבים כמוהו אחרת. ואז יכול להיות שאני מגיעה למצב שלדעתי משהו צריך להיפסק, והוא לא נפסק, והתחושה היא שאני חוטאת לעצמי, שאני פועלת בצורה לא נכונה. אבל עדיין, אני פועלת ככה מתוך מקום נכון, של שיתוף פעולה, וזה המחיר של לעבוד ביחד ולא לבד.

הדעות חלוקות בינינו למשל על העניין של מועדון תיכון. מה צריך להיות בו, מה לא צריך, כמו מחשב, כמו טלוויזיה, דברים שמביאים את התיכונים לטוב. לשם. נכון שזה לא מפגש חברתי, אבל חבל שזה מה שעושים במועדון; אם זה לא היה, הם היו חייבים לתקשר. אולי לשחק, אולי לנגן, אולי ללמוד, אבל היו חייבים לתקשר."

או שהם לא היו נמצאים שם.

יובל: "או שהם לא היו נמצאים שם, אבל אני טוען יותר מזה: רק אם המועדון מעמיד אלטרנטיבה ראויה, והוא ברמה גבוהה, אתה באמת יכול לעשות חישובים של מה צריך להיכנס ומה לא, ואילו נהלים להעמיד. המצב הנוכחי לא מספיק טוב. גם המבנה, גם האסתטיקה הטכנית, וגם מה שמעבר. המועדון נמצא בתוך בית ילדים, בנוי כמסדרון ארוך. מועדון צריך לכבד: ספות בצבע אחיד, באותו דגם, לא כל אחד מ"יד 2" בקנייה אחרת; ואפילו איזה פרקט, ומטבח - לא גדול, רק שיאפשר שתייה חמה; שיהיו דברים מסביב שבשבילם כדאי להיות שם, חוץ מביליארד, למשל, כיתת לימוד. על המבנה הישן בכלל אין מה לדבר. הלכנו עם זה למועצה, ואני מקווה שתבוא משם עזרה. גם הקיבוץ יודע את זה, דיברנו עם מרכז משק, וכמובן שהבנו את השיקולים. הקיבוץ הרי כל פעם משקיע השקעה חינוכית במבנה כזה או אחר, כל פעם לבית ילדים אחר. ונכון, בבתי ילדים נמצאים כל יום, והגיוני שישקיעו קודם אצלם. אבל עדיין, צריך לראות את המועדון כהשקעה חינוכית. כשהוא לא ברמה גבוהה, אין פריווילגיה לעשות בו סדרי עדיפויות וקשה להעמיד בו נהלים."

עדי: "אבל יש קצת בעיה במה שאתה אומר. הרי כרגע אין לנו את המשאבים להגשים את מה שאתה רואה בחזון שלך, שזה האידיאלי ביותר. השאלה היא האם להשאיר את המצב כמו שהוא או להשתמש במה שיש לנו כדי להביא למצב טוב יותר, גם אם לא אידיאלי. למשל, אנחנו חלוקים גם בשאלה האם המועדון צריך להיות פתוח 24 שעות, או שצריכה להיות לו שעת סגירה. הרי אין שם השגחה מבוקרת שלנו, אנחנו לא נמצאים שם כל הזמן בשביל לדעת מה רואים, מה עושים, מי נמצא."

שמירת מצוות-ילדות והתבגרות בקיבוץ תהל אוברמן ומיתר גולד

וכשהגענו לבי"ס שק"ד, למרות שכולנו קיבלנו את אותו החינוך, שוב הרגשנו קצת תחושת שוני והבדל בינינו לבין החבר'ה מהעמק. נחשפנו כמעט לראשונה לחילול שבת של חבריה בגילנו, ליותר פתיחות ביחסים שבין בנים לבנות, לשפת דיבור פתוחה יותר ולפחות מחויבות של חבריה לתפילה ולברכה. לא מצאנו עד היום מה עושה את ההבדל בינינו? האם קיים שוני בחינוך הבלתי פורמלי בין קיבוצי העמק ללביא? אולי העובדה שילדי העמק קיבלו את אותו החינוך בשתי המערכות- בבית הספר ובחינוך הבלתי פורמלי בקיבוץ. לעומתנו שחוינו את החינוך הקיבוצי מצד אחד, ומצד שני חינוך קצת אחר בבית הספר היסודי שהתאים לאוכלוסייה המגוונת, אולי הידוסית יותר שבאזור.

הדרך הזו, שמשלבת בתוכה חלקים משתי הדרכים הקיצוניות, ערכים שלעיתים נראים כמנוגדים אחד לשני אך יחד יוצרים את הדרך למצוינות דתית ולהגשמת ערכי התורה בשלמותם, מעמידה אותנו במבחן. אנחנו לובשות מכנסי יסקיני וחולצת טריקו קצרה, לכן עלינו להוכיח שאנחנו קמות כל בוקר לתפילה, נותנות צדקה, ושמות בראש הסולם הערכי שלנו את עבודת ה'.

בגיל צעיר, באנו ללימוד משניות על מנת לקבל פרס, לא הבנו את החשיבות שבו וגם לא כ"כ חיפשנו אותה. ובכל זאת היה מובן מאליו שאנו נגיע ללימוד כי כנראה שלמבוגרים החשיבות הזו הייתה ברורה ומובנת מאליה.

לדעתנו, כיום יהיה קצת יותר קשה להביא את הילדים ללימוד כי חל שינוי באווירה הקיבוצית, פחות מורגשת התחושה של חיי יומיום בתוך עולם של תורה, היינו רוצות שתחזור האווירה שתשר שהערך התורני הוא חלק מרכזי. שבאופן טבעי וברור הוא יהיה חלק משמעותי, בלתי נפרד, המלווה את חיינו.

אחד המאפיינים של הקיבוץ הוא מתינות דתית. המתינות הדתית של הקיבוץ ברורה מובנת ומיושמת, אנחנו כן מרגישות שחסרה השאיפה למצוינות דתית, שקצת מתביישים להתעסק בנושאים אלה ולראות מה ניתן לשפר, לא בתחום הצניעות בין בנים לבנות אלא בתחומים אחרים- קירבה לה', לימוד תורה. מתביישים להתאפיין ככאלה שיש להם להט דתי. אנו מרגישות שיש יותר צורך ביישוב ובהתגברות על המתח בין מתינות דתית לבין מצוינות דתית כדי להימנע מבינוניות בתחום זה.

אנחנו כן מבינות היום, כשאנחנו עומדות מספר שבועות לפני היציאה ממערכת החינוך הפורמלית (!!!!!!!): ואחרי הדרכת חניכים בבני"ע שיש משמעות גדולה לחינוך שכל אחד מקבל בביתו בתחום זה. אך אנחנו מרגישות שהתכנים והחוויות שעברנו בקיבוץ הם חלק בלתי נפרד ממה שעיצב את אישיותנו. זכורים לנו המפגשים עם רותי בולביק ביחד ריכוזי ששמה דגש על החינוך למצוות וחיבור לעולם של יהדות ותורה, זכור לנו שהיא נתנה חשיבות ומשמעות רבה לתפילה המשותפת. אנחנו רואות בלימוד משניות בבית מדרש עם אנשים שבסוף יום עבודתם בחרו להקדיש עוד שעה ללימוד ילדים פרויקט יפה ומשמעותי שמכניס אותנו מגיל צעיר לעולם של תורה ולימוד. אנחנו זוכרות עד היום את אותם מלמדים, את טבלת המדבקות ואת מסיבות הר"ח.

במהלך שנותינו בתיכון הודרכנו ע"י כמה מדריכים, נחשפנו לאישיותו הייחודית של כל מדריך, לערכים הדתיים ולפעילויות החשובות בעיניו. כל מדריך תרם מאוד בחינוך למצוות ובעיצוב תפיסת עולמנו האישית. תקופה זו היא משמעותית ביותר, לכן לכל תוכן שמדריכי התיכון מספקים, או לדוגמה אישית שלהם, יש השפעה רבה בעיצוב אישיותנו. מגיל צעיר נפגשנו עם הרב יהודה בהזדמנויות שונות בבתי ילדים, ובשנה האחרונה אנחנו מקיימים פעם בחודש לימוד קצר בשבת בו אנו למדים מדבריו, מגישתו לתורה ולתופעות האקטואליות ומתפיסת עולמו. במהלך שנות לימודינו בבי"ס היסודי בלביא, נחשבנו הקיבוצניקים, לחפיפניקים. למרות שאנחנו אמורים להרגיש בבית- הרגשנו קצת לא מתאימים לבית הספר מבחינה זו. זן מוזר של דתיים, שאין קשר בין הגבולות שלהם לגבולות ההלכה המקובלת.

זכרונות ילדות

יש לי זיכרון אחד (מיני רבים...) מסק, שנדחה או עדיין ייזכרתי אצל כל אחד מהני כיג'! היגה אנו מטפא, נעמי שפיצר תלמידת נח"ל. היא מאוד רצתה לקחת איתנו אירוסים, ביגה. אכל זה עולה כסף! מה עושים? עוברים בקט"ף חתונה בחשך יומיים וכך מחמנים את כל הטו"ל! האמת- אכזבה הערה שאמה הכינה לנו. שכורה אי יוגר מהכ"ל!! היא הכינה גולש הוערי טעים מאוד מאוד (שגרי הקיא בגלל שיצאנו מהביג...). טובה שזכרתי שטיילנו בחוסיאון ישאל, היב"ל שמה, יקול ישאל"י ועוד (שכחתי קצת יוגר...).

דינה פונק

שיח רכזי ועדות חינוך: עבר - הווה - עתיד\ מיכל מילוא-רוטשילד

נוסף שהרגשנו קשיים איתו היה כוח אדם. יחד עם לוטי וינטר ז"ל, הקדשנו את יום לביא לדיונים על חינוך. הכשרת כוח אדם מתאים למערכת עלה בו בנושא מרכזי. אז היתה נכונות לעבוד במערכת, יחד עם הצורך להתמקצע. גם נושא העבודה היה מרכזי בעשייה שלנו, מעורבות הצעירים בקיבוץ. אז, זו לא היתה כל כך בעיה, לא היו כל כך הרבה ילדים כמו שיש היום בקיבוץ, הענפים היו פתוחים לזה, ראו בכך ערך חינוכי. אני חושב שהכל השתנה. לתחושת הכל היה יותר פשוט, לא עסקנו בבעיות של אלימות וחוצפה והתנהלות. אני ברחתי מחינוך כמורה כשעוד היה פשוט להיות מורה- נכנסת לכיתה והתלמידים עמדו. היום כל תחום החינוך הבלתי פורמאלי השתנה. אני חושב שהיום מתמודדים עם בעיות מאד שונות.

מזל: 1991-1995. באתי מהגיל הרך ולא רציתי לרכז לבד, אז קדנציה ראשונה עשיתי עם דוב וולפה ואת השנייה לבד. בראש סדר העדיפויות שמתתי את שיפוף בתי הילדים. זה היה לי חשוב, להשקיע בתנאים של המבנה.

יצחק: זה מזכיר לי שדיון גדול נוסף היה לגבי המקלחות בבתי הילדים.

מזל: נכון, זה גם אצלנו. עסקנו גם בכוח אדם, היה לי חשוב שהצוות יהיה בנוי טוב, שיעבדו טוב ביחד. עד הרגע האחרון לא ידענו מי יעבוד ומי יהיה ומי לא יהיה, עד אוגוסט. תמיד עד אוגוסט.

הדס: (צוחקת) זה טוב, כי אצלי רק עכשיו זה התייצב.

מזל, היה ביקוש אז לעבוד בבתי ילדים?

לא, אבל מי שעבד- אהב ורצה את זה ולא הרגיש שהוא בייביסיטר, כמו ששומעים היום. אני זוכרת שבתור רכזת הייתי גם "פקקית", עברתי בבתי ילדים והיה לי חשוב לשטוף כלים כדי לחוש מה קורה בכל בית. אני זוכרת שאהבתי מאד לעשות חוג תנועה לכיתה של ענר (עמירם) ואליאב (סיטסמר) והדר (שירן), הם היו מחכים לי ומאד נהנית.

שרית: 2005-2007. לקחתי חל"ת מבית ספר. לפני כן, במשך שנים רבות ישבתי בועדת חינוך. עסקתי אז הרבה במענה לטיפול בפרט. וכמובן, בנייה של צוות חינוכי קבוע ויציב, ונראה שכולם לפני גם ניסו לעשות את זה. קיימנו ערב שבו דנו בנושא בתי הילדים באופן נרחב מאד, הניסיון היה להבין מה רוצים: מאופציה של מתנ"ס ועד בית ילדים שמרני. היו דיונים טובים. המציאות שאין צוות חינוכי קבוע, שרואה בעבודה הזאת ייעוד, צוות שבונה מסורת שעוברת משנה לשנה, זו אחת הבעיות הקשות של המערכת. כל רכזות החינוך בשנים האחרונות מתמודדות עם זה. אני זוכרת במיוחד את מלחמת לבנון השנייה. היתה היערכות מאד מיוחדת. היה

לפני מספר ימים דיברנו בתי, כליל, ואני על עניין הקשור לבית ילדים. למדתי ממנה שיש ילדים שלעתים קרובות לא באים לבית הילדים כלל.

אני: את יודעת, שכשאני הייתי ילדה בבית הילדים, לא היה דבר כזה לא להגיע

כליל (נדהמת): מה, הייתם חייבים ללכת!!!
השיחה הקטנה הזו העמידה אל מול עיני את השינוי הגדול שחל בתפיסת הילד (וההורה ואיש הצוות החינוכי...) את בית הילדים- אז והיום. על השינוי הזה הנוגע למקומו של בית הילדים בחיינו כאן בפרט, ועל מקומו של החינוך בלביא, בכלל, ביקשתי לשמוע מחמישה רכזי חינוך בעבר ובהווה: יצחק פלנור, מזל אורבאום, חנה עמירם, שרית נוי והדס שמבי.

פגשתי, אנשים שמתוקף תפקידם התמודדו עם דילמות ערכיות ובין אישיות, ובדבריהם, לצד הטוב שקיים, הקשבתי גם לכמיהה להגדיר מחדש, מתוך כוונה להיטיב ולהבריא, את מערכת החינוך בלביא.

ביקשתי מהנוכחים לספר באילו שנים ריכזו את הועדה, לשתף במה שהעסיק אותם אז ובחוויה משמעותית מאותה התקופה:

יצחק: כשהגענו לקיבוץ, הציעו לכל חברי הגרעין האמריקאי להשתתף בועדות. מייקל מיטווד היה בועדת מינויים, הוא הציע לי להצטרף לוועדה והופתע לשמוע שברצוני להצטרף לוועדת חינוך, אמרתי לו: "כן, לדעתי זה הדבר הכי חשוב בקיבוץ". זו היתה המעורבות העיקרית שלי בשנים הראשונות בקיבוץ. אני זוכר, שהסכמנו לעמוד לחברות כי נבחרתי לרכז את ועדת חינוך, וחשבתי שלא ייתכן להיות בתפקיד כזה בלי להיות חבר.

ריכזתי את ועדת חינוך בין השנים 72-68. העולם אז היה אחר. הקיבוץ היה קטן, היתה תמיכה מלאה של הורים במערכת, היו כמה וותיקות, שנקראו "3 החנות": חנה מלאכי ז"ל, חנה רומם ז"ל וחנה פלג תיבדל לחיים ארוכים, שידעו בדיוק מה נכון וצריך שיהיה בבית כולל וריכזו את זה ביד רמה. אני לא זוכר שהיו בעיות מאד קשות, זה עבר לי בטוב. בפעם השנייה, בסוף שנות ה-70 תחילת שנות ה-80, כשריכזתי עם דבי, אז כבר זכורה לי התמודדות עם קשיים שדומים לימינו. אני טיפלתי בעיקר בתיכון, ודבי בבית כולל ובגנים. נושא חשוב שעסקנו בו אז, הפסקת הלינה בעמק. הקמנו את חברת הנעורים, וקיימנו את מועצת הנעורים בימין אורד. זו חוויה שזכורה לי מאז. גלילה נבחרה ליו"ר המועצה, אני זוכר ששרה- צביה ז"ל היתה נציגה של כיתה ט'. זו היתה התחלה טובה, הם לקחו את העניינים והובילו לכיוון טוב מאד. זה היה מוצלח מאד. נושא חשוב

ילד צריך לעבור מבחינה חינוכית כדי להיות קיבוצניק טוב, ואולי אצלנו אפשר להוסיף גם דתי, עד למקום שביית ילדים נתפס כשמרטפות גרידא. הפער הזה בין התפיסות הללו, הוא עמוק מאד. לדעתי כל החברה שזקוקה לבתי ילדים, צריכה לעבור תהליך שבסופו יסכימו על תובנות מאד ברורות. כל עוד אין תובנות ואין הסכמה, יש המון סערות קטנות וגדולות בתוך המערכת. וכך המצב נראה בשנים האחרונות. יצחק אמר שבשנות הקדנציה השנייה שלו, הם התחילו להרגיש את הקושי, זאת אומרת ש-30 שנה הקושי הזה מחלחל ומחלחל, ויכול להיות שלו היו מבינים ומזהים את התהליך בתחילתו, אולי היה אפשר להתמודד עם זה. נראה לי שהיום, צריך לעבור טלטלה עזה, כדי לייצב את המערכת הזאת, מבחינת התובנות. בלעדיהן יש לכך השלכה על הכל- על הכוח אדם, איזה סוג של כוח אדם, שעות עבודה, איך הילדים מתנהגים ותופסים את בית הילדים איך ההורים שלהם תופסים את בית הילדים. הכל קשור אחד בשני.

חוויה קשה מאד שמלווה אותי גם היום, שבמהלך ארבע השנים נפטרו שני ילדים בלביא, גל לוי ז"ל ונצר דרור ז"ל. ההתמודדות היא בהמון מעגלים- ילדים, הורים, מדריכים. כל הזמן תהיתי אם אני עושה נכון. זה כאב בלתי נסבל, וזה כאב שקשה לשאת אותו, לראות את הילדים, את ההורים. היום אני מצליחה לראות גם את הטוב הגדול שזה הוציא מהילדים. הרבה עשייה חיובית, זה נותן הרבה כוח. זה לא מפחית מהכאב, אלא מוציא ממנו עוד משהו, משהו טוב...

הדס: לשבחה של חנה ייאמר שהיא הפרידה את התחום הרגשי מועדת חינוך. עד אז הטיפול הרגשי היה באחריות רכזת חינוך וזה עבר לצוות ייעוץ ילדים. גם נושא של ארוחות התיכון עבר לתקציב הנכון.

הדס: החל מ-2011. גם אני מתמודדת היום עם כוח אדם מתחלף. כדי שיהיה על מה לבנות את המערכת אתה חייב את הכוח אדם הזה יציב, כזה שנשאר לאורך שנים. חשוב להבין מה המטרה של המערכת. זה נע משמרטפות ועד למקום שמקנה ערכים, בין הרצון והצרכים של הילדים דרך הרצון של המטפלת לרצון של הורים. גם אם ישנה מטפלת שרוצה לתת מכל הלב, להעביר מסרים וערכים, הילדים פחות פנויים היום לאחר יום לימודים ארוך. וזה לא בשליטה שלנו. אני גם מאד עסוקה בטיפול במקרים חריגים.

נראה כי לאורך השנים הקושי של איוש הצוותים חוזר על עצמו מחד, ומאידך קיומה של מערכת בתי הילדים בנויה על בסיס יציב וערכי של כוח אדם. אז בואו ננסה להגדיר מיהו המחנך האידיאלי?

חופש גדול, היינו חייבים לשהות רק במרחבים מוגנים. אני זוכרת אין סוף ריצות למקלטים. רק אז התקנו טלפון וטלוויזיה בכל מקלט של בית ילדים. היה צורך במענה רגשי- לילדים, להורים, לצוות. עשינו מפגשים וסדנאות. עבדנו בשיתוף פעולה מלא עם המועצה, שכל מה שיכלה לתת, נתנה ישר ללביא, כי רק אנחנו יכולנו להתארגן על כך מהיום למחר. זי-חי, למשל, יצאו לשבוע בעין גדי, חזרו עם מלא חוויות ומתנות מתיירים מחו"ל שנתנו למסכנים שתחת הפגזות. מחלקם נהנינו ואחרים תרמנו. הגנים יצאו לעמק בית שאן להתארח שם. המטרה היתה לאוורר כמה שיותר. קייטנת אילן עברה לבארות יצחק כי התיכון לא הסכים לוותר על זה. החוזק של החוויה היה בעוצמה של הקהילה שבאה לידי ביטוי בקיץ הזה. היתה קהילה שתפקדה בצורה יוצאת מן הכלל. החלטות התקבלו בשיקול דעת יחד עם צוות צחי".

יצחק: בתקופתך התרחשה ההתנתקות. איך התייחסתם זה?

שרית: עשינו קייטנה לילדי גוש קטיף, הם התארחו בבתים, כל משפחה לקחה שני ילדים, ליאת אשכנזי בנתה תוכנית מדהימה ודרך זה העברנו מסר חינוכי חשוב. אני מאמינה שאת הכוחות והעוצמה שיש לנו צריך לקחת כדי לקדם את מערכת החינוך בלביא. אני חושבת שמערכת החינוך בלביא לא פועלת בחלל ריק. התופעות שרואים כאן מתרחשות גם בכל העולם. הילדים היום חשופים לקצב השתנות מהיר מאד, והמערכת הבלתי פורמאלית צריכה להיות כזאת שיוודעת לתת מענה חינוכי בעולם שהוא אחר. עולם משתנה. יחד עם עמידה על יסודות איתנים שאיתם הולכים הלאה.

חנה: 2008-2011. בשנים האלה, היה לי מאד חשוב שצוותי החינוך יורכבו מלפחות חברת משק אחת, וחתרתי לשיבוץ גברים במערכת. רוב הגברים שהיו במערכת היו מאד מוצלחים וזה הוכיח את עצמו. החלום שלי היה שכל צוות יורכב מגבר ואישה. זה טוב לילדים, אבל יש עם זה בעיה בעולם הדתי שלנו. בצוות יש משהו מאד אינטימי, וזה קשה, ואפשר להבין את זה.

יצחק: יש קושי נוסף בעבודה של גבר בבית ילדים, הקושי למצוא את ההשלמה של שעות מחוץ למערכת בתי הילדים. מעמיד את הגבר במצב לא נוח, כיוון שישנה סתירה בין זה לבין הציפיות של המערכת.

חנה: זה נובע מחוסר ההבנה של המערכת הכלכלית את המערכת החינוכית בקיבוץ. בסוף הקדנציה שלי נעשה ניסיון להוביל תהליך בחינוך, הרעיון שלי היה לתפוס את בתי הילדים כמו המערכת הפורמאלית, ואז אתה לא סופר דקה לדקה כמה עובדים, זו תפיסה מערכתית. קיבוץ לביא לא שונה מקיבוצים אחרים בעניין הזה. כל הנושא החינוכי עבר המון גלגולים בחברה הקיבוצית- מתובנות עמוקות מה

ואתגר, כי הרחבת את התפקיד והאחריות והמשימות. נכון שאולי ינגוס בקשר האישי.

חנה: לדעתי צריך לעשות הבחנה ברורה בין המסגרת הטכנית לבין התוכן. אני חושבת שצריך לשנות לגמרי את הפורמט של ועדת חינוך. אני חושבת שועדת חינוך היא לא רלוונטית. בחירת חברי הועדה היא לא נכונה. פעמים רבות הועדה לא רלוונטית למרכזת. צריך לקבל החלטה לאן פנינו מבחינת התפיסה של איך אנחנו תופסים את עצמנו כחברה. לנוכח המציאות שאנחנו חברה שבוחנת את הדברים בעיניים כלכליות, אז גם ככה צריכה להתייחס למערכת החינוך. מי אמר שצריך לבחור מרכז ועדת חינוך?! כמו שממנים מנהל מלון או נגריה או מנהל בית ספר ללא קשר לבחירה וקדנציות, אלא האדם נבחר על פי קריטריונים מקצועיים. החלופה לדעתי לועדת חינוך, היא להקים שני צוותים שהם נוגעים אחד בשני אבל לא בשוטף. צוות היגוי לחינוך שנפגש פעם-פעמיים בשנה ששם מטרות עקרוניות לחינוך-לחנך לעבודה, למעורבות קהילתית, לאזרחות טובה- מה אנחנו רוצים?! צוות ההיגוי צריך להיות קשור להורים- מה ההורים מצפים מהחינוך הציבורי שלנו? ומרכז החינוך צריך לעבוד עם ועד הורים, נציגות של הורים יחד עם אלה שמטפלים בחיי היומיום של הילדים. בסופו של דבר אנחנו מתמודדים עם הבעיות היומיומיות. אולי זה אף נכון לכל הועדות בקיבוץ- צוות היגוי וצוות שחי את השטח. אני מאמינה בחינוך הבלתי פורמאלי, הוא מזמן יחסי גומלין אחרים מיחסים בתוך המשפחה. וזה סוג אחר של התנסויות חשובות. פעמים רבות מושכים את החינוך הבלתי פורמאלי לכיוון של תנועות נוער- אני לא בעד. אני לא שוללת את תנועות הנוער, אלא שעבור הילד, חשוב שיהיה שם מבוגר אחראי, ולא נער בכיתה י"א. יש ערך רב לתנועות הנוער, אך בעיני, יש חשיבות ליצירת קשר בין הילד לאדם המבוגר.

הדס: אני רואה את המערכת שונה לגמרי. ניסינו לעשות תהליך כלשהוא, דרך שיחות הורים, אך לא צלחה דרכנו. בתי- הילדים צריכים לעבור מהפכה: לעשות בירור עם ההורים מה מטרת הבתי- ילדים. אני רואה בבתי הילדים מענה חברתי, חינוך חברתי ולא בייביסיטר. בחוגי בית שעשינו עלה מגוון דעות רחב. תראו, יש כיום מספר ילדים שבדרך קבע, לא מגיעים לבית ילדים בכלל.

יצחק: חשוב מתוך המגוון להגיע להסכמה שנמצאת במרכז, תמיד יהיו קצוות שלא יהיו מרוצים. **חנה:** למדתי שכדי לשנות, הציבור זקוק לתהליך מאד ארוך אך לאנשים אין סבלנות לתהליך. ישנה סתירה. וזאת הבעיה.

הדס: ברור שצריך בלביא לעשות תהליך בירור עמוק, להוביל דבר גדול.

שרית: למערכת בתי הילדים אין שיניים, אין

שרית: יכולת יצירת קשר אישי ולהוות דמות משמעותית.

הדס: גם מבחינה דתית.

מזל: הרגשת שליחות לתפקיד.

חנה: לי קשה לענות על כך. מחנך אידיאלי זה דבר סובייקטיבי. אנחנו אנשים, ויש לנו תכונות טובות ופחות טובות, ופעמים רבות, ילד או קבוצה יכולים להוציא ממבוגר את הדברים הכי טובים שבו או הכי לא טובים, וילדים יכולים להעריץ מישהו שבעינינו כמבוגרים בכלל לא ראוי לכך. אני מרגישה שאין לי תשובה לדבר הזה. הכי חשוב בעיני שמי שעובד בבית ילדים בפרט, ואיש חינוך בכלל, יהיה איש אמת ויושר, כי הוא ידע להגיד אם הערכים האלה מדברים אליו או לא, כזה שאומר ועושה בנוכחות וללא נוכחות הילדים.

יצחק: הקשבה, תקשורת.

דיברנו על מה היה לנו בדרך, דיברנו על מי האדם הנכון שיוביל את הדרך, בואו נדבר על המשך דרכנו מכאן- איפה לדעתכם נהיה עוד 10-5 שנים?

שרית: אני מאמינה, שיש בגדילה ובצמיחה של נער לפחות 3 גורמים משמעותיים: ההורים- הבית, החינוך הפורמאלי והחינוך הבלתי פורמאלי (חברת ילדים, תנועת נוער). אם נהיה מודעים להם וניתן להם משקל, נבין שבית הילדים נותן מענה חברתי שלא ניתן בבית ספר או בבית. צריך להאמין שצריך ורוצים את המערכת הזאת. וזה חשוב להתפתחות של הילד. אם נאמין בצורך שלהם, בצורה כזאת או אחרת, יהיה להם קיום. איך הם ייראו?! זה תלוי בנו, כמה ניצוק בהם ערכים של תורה ועבודה, לקבל את השונה, ללמוד שפה חברתית.

שוב, הילדים כיום חשופים למדיה וטכנולוגיה ומידע שמצריך מול זה עשייה ונתינה לאחר. המטרה של ה'אני' זה לתת לזולת. אם אתה בעצמך עסוק בעשייה והתנדבות, אז הדברים ישתפרו. החל מכיתה א'. צריך לשים דגש על פעילות חברתית, לשים דגש על קשר בין אישי. היום כולם עסוקים באייפון, במסך מחשב. כל אחד עם עצמו. התשובה לכך היא לצאת מעצמי אל האחר.

יצחק: יש תפקיד לבתי הילדים, לחינוך הלא פורמאלי. במיוחד לחברה שיש לה מסר וערכים. הבעיה היא שיש פחות ופחות זמן לעשות את זה, והילדים פחות פנויים. המטלות האלה דורשות כוחות טובים וחזקים, אנחנו רוצים את האנשים האלה לתוכן משמעותי אך מבחינה טכנית המסגרת מאד מצומצמת, מעט שעות לתת לטובת העניין. אם נכיר בזה, אז אולי צריך פחות אנשים. אולי במקום צוות לכל כיתה, אולי שיהיה צוות חינוכי שבאחריותו כל חברת הילדים. ואז זאת המשרה שלהם. אולי אז גם ניתן יהיה למצוא אנשים שרואים בזה שליחות

יש ילד ששיחה של מספר דקות בלבד עם המטפלת יעשה לילד את היום, וילד אחר שתמיד ישעמם לו גם כשהמטפלת משקיעה בו שעות רבות.
שרית: אני חוזרת לנושא של קשר אישי, כשילד חש ביטחון, כשהוא מרגיש שייך. חשוב לשים דגש על חיזוק תחושת שייכות למקום.

* * *

נושאים רבים נוספים היו על הנייר, מחכים להתייחסות, והזמן לא אפשר זאת. העובדה שהנושא שתפס מקום מרכזי בשיחה הוא בתי הילדים אז- היום - ומחר, מלמדת כי הדבר בנפשם ובנפשנו כולנו, וכי יש לעשות מאמץ לגעת ברגישות ובאומץ באחד מעמודי התווך של אורחות חיינו כאן- בתי הילדים.

סנקציות לילד שאתמול לא הגיע לתוכנית, אין לילד מחויבות במערכת הבלתי פורמאלית, המערכת הפכה להיות אופציה שילד בוחר אם להיות חלק ממנה או לא.

לפני סיום, מה לדעתכם יהפוך את בתי הילדים לאטרקטיביים?

הדס: המון פעילות בתנועה, היכולת של הילדים כיום להיות מרוכזים בפעילות למשך חצי שעה היא בלתי אפשרית, המטפלות צריכות להיות אטרקטיביות מאוד ויצירתיות ברמה גבוהה מאד כדי לעניין ילד. דור האיפוד והמחשבים...
חנה: אין לי תשובה חד משמעית. זה מאד מורכב, ועדיין אציין שוב את המקום המשמעותי של המבוגר.

מורה לחיים
 אוטי וינטר צ"ל. הגאפיינה הצניעות
 מהט בקובה העיניים והקשבה. אכל
 אחד העניקה חיוך מקסים. איחדה
 אוטי מהי דבקו המטרה ואיך להיות
 פושטיג עם עצמה וביישות אוטי
 היגה המורה הטובה היוגה אלג'יג
 שפגשתי אי פעם.
עריג פאל

היה"ם היסודי בו אמדתי היה ביי"ם "גמכמוני" הדמי אילנבאום
 בגל אביה. אחד המורים בשם חנך, היה בעל פגיל קצב. יום
 אחד הוא הגעצבן על אחד הגלמדיים וקרא או אלו האות. האות
 היה מקושקש וכדי לחמוק אומי, הוא לקח את הגלמדי, הניחו
 בחולצתו כפי האות והחל לחמוק את האות בעצמו. מראה כזה
 קשה לשכוח... היו גם דברים כאלו.
משה גולדמן
זכרונות ילדות

זכרונות ילדות
 כשהייתי בביגה ב' השנת 1931, אוסטריה
 הייתה עוד שלווה, היטלר רק הגמחל את
 הקרינה שלו אי שם בפדמניה, ואני בביגה
 ב'. גרר כדי לחמוק עם ילדה נחמדה,
 היא פגאום אומדג'י: את הפגאום את
 ישו! את מי? אני שאלתי? את ישו- היא
 עונה. שגק'י כי לא היה אי מושג מי זה?
 היהודים לא הצביחו את שמו כביאיו לשאג
 האכה מסיני. קראו או השמוח אמדים
 כמו: "יוצא" או "אמגו האישי". או כל מיני
 היטויים שונים. תעלג'י הביגה ושאלתי את
 האמא שלי "מי זה ישו?" אמא שלי נבהלה
 מאוד ושאלה אותי מי אמר לך את זה?
 ושגק'ה אתר שמן הסביבה אי בקיצור מי
 הוא. כך הודישו הציונים את השנאה איהדות
 בגיל צעיר ואני בביגה ב'.
חנה פאל

ב-1945 במחברי הריג חלוצים
 דגיי"ם (במ"ד) קיבאו
 סרטיפיקטים אלוטו ארדל ישנאל.
 אני ועוד כמה חניכי בני עקיבא
 האכנו אגמנה רכבה באונדון כדי
 אברך אומג הנסיעה: הקטר ציפצבל
 הדכבה הגמחיה אלוט, ורצנו אידם
 על הרציבל ושענו "ישלום אברכה,
 ישלום אברכה אטובה, אהגראו
 בארצנו-ו-ו אחד קד גלוגע-ו-ו"
 וזכינו להגשמה החלום. אשניע!
זכרונות ילדות
שיאה קיציג

יונס גדיד צ"ל, המורה אגיאטון
 בגיבון בו אמדתי, היה בעל אהבה
 אחיים, כאייה של כל גלמדי כאדם
 ייחודי וחיומד ומעל הכל פינגן וראה
 את הטובה בכל אדם. יונס צ"ל דאג
 אלהיד מילה טובה גם באופן אישי
 וגם מול כל הקבוצה.
דקה שונצוונט
מורה לחיים

הקול ההורי או הכל ההורים? הלה שימרון

זה היה בקיץ שעבר.

עוד לפני הקיץ ישבנו בועדת חינוך במשך חודשים, שאלנו, בדקנו, "חפרנו" – איך ומה לעשות עם בתי הילדים.

ברור היה לכולנו שהמצב כמו שהוא דורש שינוי, אבל מה לשנות? זו כבר שאלת "מליון דולר".

ואז הגיע הקיץ ואיתו גיבוש של מסקנות להתחלת השינוי. אבל רגע לפני, רצינו להקשיב ללקוחות המרכזיים שלנו – ההורים (ודרכם הילדים כמובן...)

אז מה היה לנו?

התייחסנו ל-5 חלקים בתוך המערכת, אליהם רצינו להתייחס בתהליך ודרכם ביקשנו לשמוע איך ההורים תופסים את בית הילדים כיום ומה היו רוצים שיהיה.

הדעות, כמובן, היו רבות לפחות כמגוון ההורים שהשתתפו בפגישות ואולי אף יותר, והמילה "מורכב" היא under statement לדברים שנאמרו.

נחלק את הדברים לצד הערכי רעיוני ולצד הביצועי. בצד הערכי – עלתה שאלת ה"פורמט" של בתי הילדים, רמת המקצועיות של הצוות, כוח אדם וולונטריות בתוך המערכת והטיפול בפרט.

בצד הביצועי – התייחסנו לנושא הארוחות בבית הילדים ולחוגים.

נתחיל בצד הערכי.

לגבי פורמט בית הילדים, כיום יש כמה דעות. חלק רוצים להשאיר בפורמט המסורתי בו בית הילדים הוא מקום המעניק טיפול בסיסי (ארוחות ושהיה בזמן שההורים בעבודה) לצד מקום המופקד על חינוך ערכי בלתי פורמלי ובו הילד מקבל הן ערכים חינוכיים כגון עבודה, קיום מצוות, ענייני דיומא והן כלים וערכים חברתיים – התמודדות בקבוצה, התנהלות חברתית וכד'.

מצד שני, יש הטוענים שכיום זה כבר לא רלוונטי, ובטח שאחרי יום לימודים ארוך שמתפרש על יותר ויותר ימים בשבוע, אף אחד – ובטח שלא ילדים – מסוגל לשבת או לפעול בתכנית, ולכן צריך לשאוף למסגרת שהיא יותר "מתנ"סית" או בנויה על חוגים.

יש קושי בכך שמי שמוביל מהלך, מתחלף אחרי שנתיים ובכלל קריאה להפריד בין הגילאים הצעירים והבוגרים יותר בכל הקשור לזמן השהות בבית הילדים ובאופן הפעלתו. מצד שני, גם הורים לילדים גדולים יותר, רוצים להיות בטוחים שילדם מוגן, יודעים איפה הוא ומה הוא עושה ובעיקר שאינו משוטט או נמצא מול המחשב שעות אין ספור.

בשולי הדברים נראה כי מערכת החינוך שלנו צריכה שיווק שיהפוך אותה לאטרקטיבית ועדכנית לימינו ולאורח החיים המשתנה.

נושא כוח האדם הוא הנושא הבוער – וזאת כבר שנים

רבות. ולצידו בוערת שאלת מקצועיות הצוות. אנחנו ההורים מרגישים את המצוקה וחשים יחד עם ילדינו את התחלופה הרבה משנה לשנה ואף תוך כדי השנה עצמה. התחלופה הזו מבלבלת את ילדינו ואותנו וכמו שאמרה אמא: אני לא מספיקה להכיר את המטפלת והיא כבר עזבה.

יש תחושה שאף אחד לא רוצה לעבוד במערכת – והכוונה ל"אף אחד" מקצועי, בוגר ובעל מחויבות להשאר לאורך זמן ומצד שני, כל אחד שמחפש השלמת עבודה או מילוי זמן, יכול להכנס למערכת גם אם אין לו שום נגיעה לחינוך. בעצם, במקום להיות מקום עם תנאי קבלה ומערכת דרישות ברורה, אנחנו מקבלים לעבודה אנשים שלעיתים עושים נזק לילדים מחוסר נסיון.

מקצועיות – עולה דרישה למקצע את הצוות ולדרוש מחויבות לתהליך החינוכי וכן מחויבות להשאר לאורך זמן כי רק כך אפשר לבנות חינוך.

הועלתה מחשבה לשקול מחדש את שאלת בחירת המדריך לפי דתי מול מקצועי. רק להבהיר: ו. חינוך קיבלה החלטה להעסיק רק מדריכים שומרי מצוות ואילו בשיחות ההורים עלתה בקשה לחשוב שוב מה עדיף? מדריך מקצועי ו"חינוכי" או דתי. ובכלל – יש אמירה שהחלטה כזו צריכה להיעשות בשיתוף עם ההורים.

השאלה הכלכלית צמודה, כמובן, לשאלת כוח האדם. כאן עולה דרישה להשקיע משאבים בצוות מקצועי – גם אם שכיר. ומחשבה מעניינת שעלתה אומרת שכדאי לצמצם את ימי העבודה (ולשלב עם חוגים) ולהשקיע בעובדים מקצועיים.

באופן כללי, כולם מכירים בכך שהצרכים בימי הלימודים שונים מהצרכים בחופשות, ולכן עלתה הצעה לצמצם כוחות בזמן בית הספר ולתגבר בימי החופש.

סעיף חשוב בתוך המקצועיות התייחס לנושא הטיפול בפרט – כיום יש יותר ילדים הזקוקים להתייחסות נפרדת, מותאמת אישית ויש תחושה בקרב הורים רבים, שהצוות החינוכי לא מצליח לראות את הילד שלהם ולתת לו מענה. לעיתים, הורים כבר מיואשים ומעדיפים שילדם ישאר בבית. האמירה הרווחת היא שאין ילד רע אלא ילד שרע לו. הצד השני של המטבע הוא הקושי של הצוות להתייחס לכל הקבוצה ובו זמנית לילדים ספציפיים.

נושא האלימות עלה בהקשר זה, ובכלל שאלת "מתי שולחים הביתה?" מתוך תחושה שכיום היד קלה על ההדק, ושולחים את הילד הביתה, בלי לברר ובלו לנסות להתמודד.

ואחרי שהתייחסנו לצד הערכי מגיע גם הצד הביצועי. גם כאן הרוחות נשבו לכאן ולכאן.

הדעות – כמובן – חלוקות. רוב ההורים מסכימים על הערך החינוכי של ארוחות ועל ההזדמנות שהארוחה מספקת לקשר בין אישי, לרכישת מיומנויות חברתיות ואף רכישה של כישורי חיים (נקיון, הכנת ארוחה). אולם הדילמה של מכבש הזמן וסדרי העדיפויות באה לביטוי גם כאן.

מצד אחד, הורים טענו שחבל ואף אסור לוותר על הארוחות בבית הילדים, והקיצוניים אף טענו שזהו הסוף של בית הילדים. טענה זו עובתה בדאגה לתזונת הילדים כמו גם החשש שבדרך מחדר אוכל לבית הילדים תהיה "נשירה" של ילדים ושוטטות בקיבוץ. מוגנות כבר אמרנו?

מהצד השני יש הורים שלא נבהלים מכך שילדם יאכל בחדר האוכל ואף יזכו, על הדרך, להגיד לו שלום בצהרי היום. וגם באכילה בחדר אוכל יש לימוד חברתי.

ובכלל, צריך להתייחס לתפריט בארוחה ביתר רצינות.

השאלה למי מותר לאכול בחדר אוכל, עלתה גם היא – דילמת הרעש של הילדים, לקיחת אוכל מההגשה ועוד.

ובכלל, מי קובע? ההורים? הצוות החינוכי? הוועדה שנבחרה ע"י הציבור? ההנהלה? איך מגשרים בין כל הצרכים והרצונות?
מורכב כבר אמרנו – מורכב ורגיש ויושב "בול בבטן הרכה".

ומכאן ועד לשינוי, הדרך ארוכה...

חוגים – מצד אחד רוצים יותר זמן לתכניות בבית הילדים, ומצד שני עוד ועוד חוגים שיאפשרו לילד להתפתח. הורים מסויימים מסכימים שהילד צריך לבחור מתוך כמה חוגים רק שני חוגים, ולהתחייב ואילו אחרים רוצים כמה שיותר. גם סוגיית הזמן היא דו צדדית, כי מצד אחד, קיום החוג בזמן בית ילדים לוקח מהמדריכים את הזמן האפשרי לפעילות או זמן עם הילד, ומצד שני אחר הצהריים יש שיעורי בית, בני עקיבא וגם קצת זמן "אבאמא".

ההרגשה הרווחת היתה שלא כדאי להפסיק את החוגים מבתי הילדים כל זמן שהצוות לא התמקצע, ויכול להכניס במקומם תוכן.

בנוסף, הורים עובדים עד מאוחר ולא יוכלו לדאוג שילדם הלך או לא הלך לחוג, ומצד שני יש טענה שהילדים לא מתחייבים להופיע לחוג והכסף נזרק לחינם.

ואולי- הציעה אמא- להפריט בכלל את החוגים, אבל להשתמש בועדת חינוך כדי לרכז את הנושא ובכך עדיין לצמצם עלויות? או בכלל להפריד את ימי הפעילות לימים בהם יש בית ילדים וימים בהם יש חוגים וכך, על הדרך, לחסוך גם בכוח אדם.

ארוחות – נבחר שהמגמה של ו. חינוך היתה לעבור לאכול בחדר האוכל מכיתה ג'-ח' מתוך מחשבה שהזמן שיתפנה מהעיסוק סביב הארוחה (שטיפת כלים, נקיון, הכנה) יוכל להיות מופנה לצרכי הילדים.

מורה לחיים
החורה שלי אכלה את הביצה והיא אהבה אותה, מטופחת, חכמה ומקסימה. היא אהבה אותי שאין כזה דבר נשים יכולות, יש נשים לא מטופחות היגה אה מוכתה מייסד ובעצמה אהרתי. אהיה מורה אכלה את הביצה
מינה שרון

מורה לחיים
אניטה שפינא היגה החורה שלי אהיטטוריה. היגה בעלג כאיה כולל ומלכבגט של גהאיכים והגרמטיוג. העמקה ויסודיג פניגמח מוחר אימודי (יהי אלג יהיה). ניסוח בהיג, פשוט ומתמזג של מסדים ומסקנות (לא אג הכל באמת הצלחתי אלווד, אני עדיין מנסה...) אמרו שהיסטוריה **אניטה** היגה העמק האהוב עלי (השון המעטה) – אניטה ההחלט השאירה חוגם ושיטתה דגימה עכורי.
איה עמינס

זכרונות ילדות
אני זוכרת שהייתי פגן חובה, הנענע (שבאופן כפאיי זכורה אי דווקא אטובה) הכניחה אותי לזיכרון כמו במציאות והעסקה על כך. אני זוכרת גמורה קשה מהעניין עד היום ואולי זו חלק מהסיבות פגלן במחגי אלווד מיעור יציגתי, שנראה אג הדמיון והיציגתי...
המקום הראשון...
דקלה שוויצווק

יומנה של מטפלתו קרן וייס

ובדיקת תקינותו.		הצצה בלעדית אל לב המאפליה. דיווח חד פעמי על מה באמת עושה מטפלת (כן, כן, זה מכוון אליך - זה שחושב שאני יושבת כל היום עם כוס קפה).
8:00	טלפון מאמא של שמעון.	יומ(נ)ה של מטפלת:
8:30	קפה!!! אוכל!!!	6:00 השכמה.
9:00	ישיבת צוות, ישיבת צוותים, ישיבה עם היועצת, ישיבה על תוכניות, בקיצור - ישיבה. (וכאן באות לכדי ביטוי כל הסטיגמות אודות המטפלת העצלה. כן, אנחנו יושבות. כן, עם קפה. מה לעשות שהעבודה שלנו מצריכה דיונים ומיתרי קול קשוחים ואת זה לא נשיג בפעילות אירובית).	6:15 השכמה שניה.
11:00	טלפון מאבא של יוכבד.	6:30 עכשיו את קמה! ברור לך!?
11:15	חוזרת לשבת על תוכניות. בלי קפה!	6:50 אמורה לפתוח בית ילדים. אמורה לשים את הילדה בבית תינוקות. פיזיקה פשוטה אך בלתי אפשרית.
11:30	הפסקה! כן! באמצע היום! רוצים גם? גשו עוד היום לרכוז החינוך ובקשו להתקבל (שמעתי שחסרים כמה אנשי חינוך במערכת) ועד אז - תפסיקו להתלונן עלינו!	6:55 מגיעה למרפסת של גלבע, ארבעה זוגות עיניים (לפחות), נועצות בי מבט מאשים. "למה אתן תמיד מאחרות?". נו, מי אמר שלא הצלחנו להנחיל משהו לדור הצעיר? הנה, את הייקיות הטמענו מצויין.
12:45	הילדים מגיעים. היה כאן פעם שקט? זה נראה פתאום נורא מזמן... מעתה ועד אחרי האוכל - ראו למעלה (ארוחת הבוקר ולפניה).	עד 7:20 - "כן, אפשר לקחת כדור", "לא, אסור לשחק בו בפנים". "כן, אפשר להוציא טושים", "לא, אם אין דפי-טיוטה זו לא סיבה לצייר על השולחן". "רד ממנו! אה, אתם משחקים? אז בסדר... רד ממנו בכל מקרה". וכו' וכו'.
14:00	זמן חופשי. בתרגום לשפת העם, מדובר בשילוב מנצח של מחבואים ותופסת. נחשו מה התפקיד שלי במשחק הזה.	7:20 ארוחת בוקר. "קרן, למה אין X לאכול?", "אבל אתמול אמרתם שאתם לא אוהבים את זה, רציתם Y!", "לא נכון! אנחנו אוהבים X!". נשבעת לכם שאתמול הם התלוננו על ה-X.
15:00	תכנית חובה. בתרגום לשפת העם, מדובר בשעה בה אנחנו מנסים להעביר ערכים בדרך כייפית אבל אסור לנו לחרוג משעה של פעילות, כי אז האוזניים נאטמות ומתחילים לצוץ קוצים במקום שבו אתה אמור לשבת...	7:40 הודעות, חידות, יציאות מצחיקות של ילדים (ידעתם שיונתן פולארד בנה את בית המקדש השני?).
16:00	א. ארבע. מוסד קולינרי מיתולוגי ששמו נשאר כשהיה גם כשמקבלים אותו ב15:00 (חופשים, רבותי...). הזמן היחיד ביום שבו תתפסו ילד מתלהב מבייגלה-שמיניות/ביסקוויט.	7:45 "אכלנו ושבענו האוכל היה טעים עכשיו נברך כולנו נודה לאלוקים. ברוך. שב בשקט. אתה. את אמורה לברך לא לדבר. ה'. נו, שב! אלוקינו. עוד לא סיימנו. מלך. ששש. העולם. די להרביץ. שהכל נהיה בדברו" אמן. מי ייתן וברכתנו תתקבל.
16:15	סיימנו לסדר, סיימנו לארגן, סיימנו להפיק לקחים. כיבוי אורות ונעילה.	7:46 ביי חבר'ה, יום נעים. נתראה.
		7:50 ניקוי שולחן, ניקוי כלים, ניקוי אוזניים

החינוך היום מציב לנו אתגרים לא פשוטים, אבל הילדים נשארים ילדים: מקסימים, נבונים, תאבי ידע וכן, גם די חצופים :).

אז אני מזמינה את כל ההורים וגם את אלה שאינם לשלב איתנו ידיים ולהתמודד עם האתגר המרתק הזה שנקרא "החינוך הבלתי פורמאלי".

איך מתגייסים? מתעניינים, נותנים ביקורת בונה וגם פידבקים חיוביים, באים פעם ב... בחופש לבלות איתנו יום שלם (זה אפשרי, מבטיחה שאף אחד עוד לא מת מזה), אפשר גם סתם לבוא לביקור קצר, באים לעבוד במערכת (לא חוכמה לבקר מבחוץ) ובגדול - פשוט נותנים רוח גבית לחינוך בקיבוץ בכל דרך שנראית לכם.

בהצלחה לנו!

לפרטים על הלויז בחופש, ניתן לפנות אליי בספטמבר. תוכלו למצוא אותי נחה בבית מלון (כלשהו).

ועכשיו רגע של רצינות. אני מתה על הילדים, ואוהבת את העבודה, אבל אני מנצלת את הגיליון הזה כדי לצאת בקריאה נרגשת (שכמובן לא מיועדת רק להורים שמולם אני עובדת אלא לכל הורה ומבוגר בקיבוץ):

אנא! כבדו את עבודתנו! ילדים ששומעים זלזול כלפינו וכלפי המקום החינוכי שלנו הם בבחינת "כבולעו כן פולטו" - בולעים בבית ופולטים אצלנו. מנגד, אני רוצה לציין בהזדמנות נכבדת זו גם את ההורים שמקיימים איתנו שיח, משתפים פעולה, מגבים אותנו ומאמינים בנו. תאמינו לי - רק טוב יוצא מזה: להורה, לילד וגם לנו, הצוות.

עד היום יש לי קשר מיוחד איתך טיף גבדלי"א. היא היגה חוקרי הביגוד ג'ד' ונראה לי שהיא הנחילה את דרכי איחוד וקדיאה בצורה כייפית. גמיר עם חיוך, החון כריזמה ומחיד חשגי שאני בידיים טובות. אמרתי ממנה שניגן אהבתי כל דבר - אפילו עם חיוך - וזה מכך את "המכה". ניגן אמר אלא יידיסטנס" וזה גיע אגזאוג יפוג.

רחמי שינן

זכרונות ילדות

אני זוכרת אטובה את חוג צפרות שהעבירה לנו מאיה רומנו, שהיגה מטפלת שלנו הביגה ה'. היא אקחה אותנו בין 14:00-16:00, כשכל הקיבוץ היה שקט ו"ירדום", אפילו שקט הקיבוץ, שמ עקבנו אחרי ציפורים והכנו אותם עד אפרטים הקטנים. אלו היו שעות קסומות וכיפיות עד היום אני מזהה אפי הציוד את הציפורים האלה.

אמנו רומנוצ'וויץ

זכרונות ילדות

2 חוקים אמיים חשובי לציין:

1. **גמירה** - החוקה שלי מביגה א'. אמרתי גילוי הציוד המיוחד (5 וקצת) חשגי כפר אז את משיבונה של האהבה וההערכה של מורה אגמיר, אלא כל קשר איבולוגיו האיחודי. ממנה אמרתי שיציג קשר מס והפעל אמון ביאד גמיר אגזאוג (אמרוט שלא נואים זאג מיד).

2. **ג'וני אופרמן** - המחנך שלי הביגוד ג'ד' ח' השנים 1964-65. אמרתי "שנת הצודג" הביה"ם (ביגוד ג'ד' ו') בהן כמטט ואיבדתי את האמון המערכת הגיע אלינו - דווקא אביגה ז' המסוכנת - מורה חדש, עם דיסציפלינה מינוכית שונה אמאטיני מהמוכר לי עד אז: היאד לא אשם! הוא חיובי בהסיסו. אמ הוא מפגיע הביגה אוילי זו לא אשמה, אלא דווקא אשמה המורה. אוילי יש יאד בכל זאג מספר גבונע חיובי, אך הוא אינו יכול אבטאן עקה מעבאוג סביבתי. של מוסר השאוג השל כניסה אמערכת המיעור טרם זמנו, קושי של החוקים או של היאדים האחרים או מסכנת עקשה של מערכת האיחודים ואולי ניגן צ'אנס יאד אהובים אג צמח אמשהו - לא חשוב כלל אמה - שיכאה אגזאוג ואמר כך אביגה שיש לו מה אהצ'ו. העאלא הפיטמון של היאד הביגה דרך משהו אמד בו הוא טוב ואולי אפי מצטיין, גמיר בהמשך איפוד ענק המוטיבציה שלו אהמשיך ולמחוד מהאי אפמד מכלשונות.

אם שני המסכים הסחויים שקיבאלי מממיה וצ'וני: אהבה אמירג וכנה ימד עם אמונה "גמירה" הפוטנציאל, אני מיישם יום יום על גמירי הכבים (כואל יאדי בר מצווה).

רפי שטנן

חינוך לעבודה\ תהל אוברמן

דברים שאין אנחנו, הנוער של הקיבוץ מצטיין בהם. מדריכי תנועות הנוער ביישובים אחרים פועלים בצורה משמעותית, בהשקעה, בהקרבה ובתחושת מחויבות לא פחות מהמדריכים כאן. בהתנדבויות בשנתיים האחרונות בתיכון יצאו לא יותר מ-10 חבריה. (חוץ מהפרויקט המדהים של ג'ל של שמחה' אליו יוצא רובו המוחלט של התיכון) ובמניין- גם כן לא יותר מיישובים אחרים.

אני מזהה דווקא בתיכון שלנו תכונה של התכנסות פנימה, אל תוך הצרכים האישיים שלך, אל עולמך הפרטי והנוח ונסיגה ממעורבות בכלל. את היציאה מהבית, האקטיביות והיוזמה האישית אני רואה דווקא כמאפיינים את נוער היישובים הסמוכים. כך שאני חושבת, שהדרך של חינוך לעבודה לא הצליחה להגשים את מטרותיה, שיש להעמיק ולהשקיע בחינוך למטרות החשובות הנ"ל בדרכים אחרות.

נוכחתי בשיח המקדים למועצת הקב"ד שהיה בקיבוץ בנושא חינוך לעבודה. כשדיברו על הסיבות לחינוך זה, זיהיתי שמדובר בשתי מחויבויות:

האחת- שזכתה לתמיכה מאוד מועטת- מחויבות פורמאלית טכנית, שבגיל צעיר מתבטאת בכך שעלי להקשיב למטפלת, לכן אלך לעבוד. ובגיל מבוגר מתבטאת בצורך הבסיסי והמובן להתפרנס.

והשנייה- מתפרשת בשני מובנים: **מחויבות אישית-** מחויבות מעצמי לא להיות פסיבית אלא לפעול, ליצור, להגשים בפועל את יכולותי המעשיות.

ומחויבות לתרום לכלל את חלקי ליצירה הקהילתית, הארצית המשותפת.

באשר למובן הראשון –

באופן עקרוני הענף שלי הוא חד"א, הייתי רוצה ליישם את המטרה שלעיל בדרכים אחרות- כשאני הולכת לחוג מחול, כשאני יוצרת במגמת תיאטרון, כשאני מכינה דף לימוד או אפילו כשאלך לטייל. בשיחה הזכירו, שדווקא היום החינוך לעבודה הוא רלוונטי, כשהילדים והנוער נוטים להיצמד למסכים ולהתבטל. אך העבודה היא לא תחליף הכרחי לאותה בטלה. בענפים מסוימים יש מקום ליוזמה אישית אך לא לכולם היא מתאימה. כנגד הבטלה עומד הרצון ללמוד, להרחיב את הידע הכללי, לפתח את עצמך ולבטא את עצמך באמצעים שונים לדוגמה- אומנות. ללמוד להסתדר בחברה, לשחק בשיתוף פעולה עם החברה סביבך, לנסות למלא את הזמן לבד בהתעניינות, מקוריות ויוזמה אישית.

אסתייג ואומר שאולי יש ענפים שנותנים פתח ענק לאותם חבריה להתפתח, ללמוד לזיום ולפתח כלים ייחודיים, לדוגמה בהכרות וידע בטיפול ילדים, בתפעול מכשירים, בניסיון בחקלאות ועוד. אך אני מרגישה שאצלי לא מתגשמות מטרות אלה ושיש לי דרכים שמתאימות לי יותר ולכן הן טובות ויעילות יותר. בנוסף, אני מביאה כאן את דעתי האישית ואיני יודעת אם יש המסכימים איתי.

באשר למטרה השנייה- לתרום את חלקי ליצירה הקהילתית, ארצית, עולמית המשותפת.

אין ספק שבעבודה בחד"א אני מרגישה שותפה לפרויקט הקיבוצי, מרגישה חלק ממערכת גדולה. אבל אני חושבת, שהיכולת הזו, לתרום את חלקי נבחנת לא כאשר אני כפופה להכרח מסוים- המטפלת או הפרנסה. אלא כאשר יש לי כוונה טהורה לתרום מיכולותיי. לתקן עולם גם כשזה לא כיף. למבחן זה יש ביטוי בדברים שבהם הבחירה האם לעשותם ובאיזה אופן, נתונה באופן מלא אך ורק בידיי. לדוגמה בהדרכה בבני"ע, בהתנדבות או בלקום לתפילה.

בחרתי לציין דווקא דוגמאות אלו, כיוון שאלו

החודש שלי הוא ד"ר קוליה שהיה כגם
מד"ר בע"מ ה'צופה לפני 55 שנה. הוא
לא הגעס על גאריביס אלא הגענין
הפיקנטריה שאפיינה את הקופה. אמר
האיהודים שאני זוכר היטב היה אודיו
ליון פוסטר ד"ר- שר החוץ האמריקאי
באורה הקופה שהיה ידוע השנא
איהודים וזי"א- בעיקר פג"א ששנא את
העל"ה של אמנו, שהיה יהודי! הנישואין
שלהם עלו על שטחן ואנחנו שילמנו את
החמי"ב...

משה גולדמן

אני זוכר את הקופה האפלה לפני
מקצת 50 שנים- הי"ג' בג' 8 ופק"ג כולל
הי"ג האפלה מוחלט. היינו באינה
משופר וישנו באיזה אלל נכחמו. על
מקצת. אני פחדת! פחד מוחל! באחד
הי"א והי"ג צריכה לשינוי ופק"א
החשיכה אל מצאנו את הדבר. הגוצאה
הי"ג ידועה... כנראה שפק"א זה עברו
אמר כך בחנה אל"נה משפחה!

ענין פג"א

זכרונות ילדות

ילדי כרמל - ארבל (כיתות ה'-ח') חושבים פתוח ב"מרחב הפתוח"

ביום הבחירות לכנסת ישראל התקיים "מרחב פתוח" לילדי כרמל-ארבל בנושא בית הילדים וחינוך. כמו אצל המבוגרים, כל ילד בחר ללכת לנושא מסוים מתוך רשימה של נושאים להביע את דעתו בנקודות השונות לדיון ולסיום נוסח מסמך בכל נושא. לפני קיום המרחב, התכנס "צוות היגוי" משותף למדריכים ולנציגי הילדים ויחד בחרו את הנושאים עליהם ידונו. כל המסמכים שנוצרו ביום זה, הועברו להמשך טיפול של ועדת חינוך. הדברים מובאים ככתבם בצורה בה הילדים ניסחו אותם.

עבודה

1. לעבוד שעות נוספות עבור בית הילדים.
2. מי שמחסיר שעות עבודה- מחייבים.
3. קופה כללית לטובת החינוך.
4. הצבעה על הכסף.
5. יוזמות כיתתיות- להרוויח כסף לבילויים של הכיתה. כל ילד יהיה מחויב במספר שעות כדי שלא יהיה ילד שעובד יותר.

כלל ישראל

1. למצוא עבודה שתמורתה נרוויח כסף שבו נשתמש לדבר מועילים עבור החברה. כגון: למצוא פינה ליד הכינרת ולהפוך אותה לחוף שווה לבקר בו.
2. לעשות פינת זיכרון נחמדה לזכר חיילים או אנשים שנפגעו מהטרור/ מהמלחמה.
3. ללכת ולשפץ את האתרים הארכיאולוגיים באזור או בארץ (להפריח את השממה שם) להפוך את זה למקום נעים לעצור או לבקר שם לטיולים.
4. משהו כמו "גל של שמחה".
5. כל חג/ ר"ח ללכת לבית אבות/ מחלקה בבי"ח ולעשות להם פעילות.
- א. ר"ח אדר/פורים- ללכת למחלקת ילדים, להכין פעילות ולהעביר להם אותה.
- ב. חוה"מ פסח ללכת לבית אבות, להכין פעילות והעביר אותה.
6. אחווה ורעות בין בתי הילדים.
7. שיקום ושיפוץ מועדוניות ומקומות אחרים שצריכים.
8. לעשות פעילות גיבוש עם ה-J.F.S.
- א. לעשות איתם מאסטר שף.
- ב. פעילויות גיבוש מעורבות ולא גדולות שנתגבש איתם. משהו בט"ו בשבט או שנה הבאה בחנוכה.
9. קייטנת איל"ן.

תפילה וקיום מצוות

1. להמשיך את המסורת- שילד שלא מגיע לתפילה לא יכול להשתתף בפעילות בית הילדים באותו היום.
2. לעודד ילדים להגיע בזמן לתפילה.
3. הגבול להגיע לתפילה הוא רבע שעה מתחילת התפילה.

חוגים

1. חוג כדורסל לבנות.
2. חוג היאבקות ביום שישי.
3. 3 חוגים לכל ילד מכיתה ד'.
4. לא להפריט את החוגים.
5. מי שרוצה חוג קראטה שיצטרף לחוג של כיתה ד', כי אין מספיק ילדים.
6. צריך להתחייב להיות בחוג בו בחרתי כל מפגש, אלא אם כן יש סיבה מספיק טובה לא להגיע. אם מישהו לא מגיע באופן קבוע הוא לא יכול להשתתף בחוג.

מגרש

1. זכות קדימה למי שמגיע ב- 14: 30.
2. מי שמגיע ב- 13: 00 משחק עד 14: 30. שלא יהיו במגרש ילדים שברחו מהפעילות ומציקים במגרש.
3. שבנים לא יבואו ויעיפו את הבנות שהיו לפניהם במגרש.
4. יש הרבה ילדים ולכן ה-J.F.S. לא ישחקו במגרש.
5. כיתות ה'-ח' לא משחקים אותו דבר כמו כיתות א'-ד'.
6. מי שרב מורחק מהמגרש.
  - א. פעם ראשונה לרבע שעה.
  - ב. פעם שנייה לכל אותו יום.
  - ג. מי שמתנגד, לא יוכל להיות במגרש בפעם הבאה שתור בית הילדים שלו.
7. אבידן (בן אור) אחראי שלא יפרו את החוקים.
8. כל מי שרוצה לשחק מחננים ישחק. אם לא- יחלקו את המגרש חצי חצי ועדיין כל מי שרוצה יעלה על המגרש.
9. כל בית ילדים יהיה בשעה מסוימת לפי השעה שחוזרים מבי"ס.
10. משחקים שלא צריך בשבילם מגרש, שלא ישחקו במגרש.

מזון

1. ארוחת בוקר וארוחת צהריים בחד"א (בגלל המגוון).
2. בחופשים ארוחת בוקר בבית ילדים (אווירה יותר כיפית). ארוחת בחד"א- לשפר את ההתנהגות/ לאכול באגף השלישי.
3. מי שחוזר מאוחר צריך שישאר לו מגוון.
4. שתהיה אפשרות לקחת מההגשה.
5. פעם בשבוע ופעם בחודש לכבוד ר"ח- ארוחת צהריים "ג'אנק פוד": נקניקיות, המבורגרים, צ'יפס.
6. יום שני לא ארוחה צימחוניית.
7. צריך להפריד בתפריט לפי גילאים. א'-ד' ו- ה'-ח'.
8. שיהיו שתי מנות לבחירה, בשר+פחמימה.
9. להוריד את הגור מהבולונז.
10. ציילי מתוק במקום קטשופ.
11. גיוון רטבים.
12. לא לשרוף את הארוז ולשים אותו עד יומיים בשבוע.
13. פתיתים אמיתיים.
14. פחות שמן במאכלים: פסטה, אורז, מרק, בולונז, עוף.

נראה מוכר לא? מעניין מה מעסיק את ילדינו וחשוב ביותר להתייחס לדברים שהועלו!

צומתיכון - שק"ד או אולפנית

בעד ונגד בגובה העיניים\ אביטל אלידין

שדה אליהו!

אולפנית!

בעד: אווירה טובה יותר חברתית
חופש ביום שישי
אוכל מסודר

בעד: יותר מגמות
קרוב לבית
אפשר לקום מאוחר
חוזרים מוקדם

נגד: כמות קטנה מאוד של מגמות
רחוק מהבית
צריך לקום מוקדם מאוד!
חוזרים מאוחר

נגד: כמות גדולה מאוד של בנות
לומדים ביום שישי
צריך ללבוש חצאית

במבט של אמא\ רותי בולביק

נו, אז לאולפנית?...

טוב, אז סגרתם כבר על שדה-אליהו?...

שדה-אליהו או אולפנית? אולפנית או שדה-אליהו?...

החלטתם כבר???

במשך שנה שלמה (ולפעמים יותר) זהו נושא השיחה העיקרי ברוב הבתים שבהן גדלה ילדה העומדת לסיים כיתה ח'. ולמה כל כך קשה להחליט? כי ב"ה בימינו יש בחירה. והבחירה היא באמת לא פשוטה.

מהם השיקולים לכאן ולכאן, מה קרה אצלנו בפועל, ומהן המחשבות שעולות? על כך אנסה לספר בקצרה ברשימה שלפניכם.

קצת היסטוריה...

כשאני הייתי ילדה לא היתה בכלל בחירה בנוגע ללימודים בבית הספר התיכון. כו-לם הלכו לשד"א! למעשה, גם למושבניקים שלמדו איתנו ביסודי לא היו הרבה אופציות. לא היו בתי ספר תיכוניים באזור והברירה היחידה כמעט, היתה ללכת לפנימיות. אני חושבת שעובדה זו יצרה אצלנו הרגשה ששד"א זו באמת האופציה היחידה והאולטימטיבית. במשך השנים תחושה זו נסדקה קצת בגלל/בזכות משפחות בודדות שביקשו לשלוח את ילדיהן לבתי"ס אחרים, עד שלבסוף, התקבלה החלטה במועצת החינוך שמאפשרת לכל ילד ללמוד היכן שירצה. זו היתה

אמנם החלטה היסטורית אך בפועל לא היתה לה הרבה משמעות כי פשוט לא היו אופציות. המצב השתנה עם הקמתה של האולפנית (ובהמשך – גם ישיבות תיכוניות). פתאום היתה חלופה חינוכית קרובה וטובה ותודעת ההורים והבנות התחילה לאט לאט להשתנות: יש בחירה!

לא לחינם אני מדגישה את נקודת הבחירה כדבר הראשון והעיקרי, כי אני חושבת שיש המון שיקולים לכל הצדדים ויש משמעויות לכל דבר, ומחירים... אך בעיני יש ברכה במצב העקרוני של בחירה (בוודאי בתחום החינוך). התחושה שלי היא שכיום עשינו צעד קטן לכיוון "חונך לנער על פי דרכו". כתושבי הפריפריה במילא אין לנו יותר מדי אופציות, אז לפחות במה שיש – אפשר לנסות להתאים.

הדילמות

כשבנותי עמדו לסיים את ביה"ס היסודי הרגשתי שאני נמשכת לשני צדדים שונים: מצד אחד הרצון לראות את הבנות שלי לומדות באותו ביה"ס שבו אני למדתי, סופגות את האווירה והתרבות שאני גדלתי עליה ובקיצור – יוצאות כמוני... ומצד שני רצון לאפשר להן לגדול באווירה אחרת, עם דגשים שונים, ולתת מענה ותיקון לכל מה שראיתי כ"פגמים" בחינוך שאני קיבלתי. דילמה.

היתרונות של האולפנית, מעבר לכל הדברים הרגילים, הם הקירבה לבית (על כל המשתמע), העובדה שהאולפנית מקבלת את כל בנות האזור ויש בה מגוון גדול של תלמידות, חינוך נפרד שמוריד מתח מיותר ומאפשר למידה עניינית יותר, אווירה שנותנת פלטפורמה יותר טובה ליראת שמים וצניעות. לעומת זאת החסרונות הם בראש ובראשונה שזה ביי"ס גדול מאוד, דבר שמכתיב התנהלות יותר פורמלית מול התלמידות ותחושה של "בית-ספר" במובן המעצבן... וגם - העובדה שהקיבוצניקיות הן מיעוט קטנטן; "עוף מוזר" שקשה להבין, וכמובן, לימודים ביום שישי...

סיכום והרהורים...

בי"ה הבנות מרוצות מהבחירה שלהן ואנחנו מודים גם על ההיבטים החינוכיים והערכיים שכל אחת ספגה וגם על ההיבטים הלימודיים.

לגבי הדילמות:

מבחינה חברתית - בתוך חברת התיכון אני חושבת שנעשית עבודה יפה של חיבור וגיבוש, הן ע"י מדריכי התיכון (יובל ועדי) והן ע"י מדריכי הכיתות (מעייין ואור/קרן והדר - במקרה שלנו). האתגר הוא גדול ומורכב, כי היום יותר ויותר ילדים פונים למוסדות לימוד מגוונים וזה שונה ממה שהכרנו. אני חושבת שאין בעניין הזה "טוב" ו"רע", אלא פשוט אתגר חדש שצריך להשקיע בו בחשיבה יצירתית ובמסירות. נראה לי, שמבחינה חינוכית ואנושית, אפשר להרוויח הרבה מכך שאנשים סופגים כיווני מחשבה שונים, רואים את העולם מזוויות אחרות, מתחככים באוכלוסיות שונות, ובסופו של דבר נשארים לחיות ביחד ולומדים למצוא את המקום של כל אחד ב"פאזל". העובדה שהתיכונים הולכים משתלבים בהדרכה (בני"ע) תורמת גם היא לחיבור בין חבריה, שלומדים במוסדות חינוך שונים.

בכל מקרה ברור לי שאת החינוך ה"קיבוצי" אנחנו צריכים לתת - הן בבית, הן ע"י המסגרות השונות של עבודה, תורנות וכד' והן ע"י מערכת החינוך הבלתי פורמלי.

ואיך תראה החברה שלנו? זה תלוי רק בנו ובשאלה איך נשכיל לחבר את החברה אחת אל השני ואל הקיבוץ כבית. ברור שהדברים כבר לא יהיו "כמו פעם", אבל הם יכולים להיות טובים לא פחות ואולי יותר. צריך לדעת שדווקא במצב כזה יש יותר חשיבות לחינוך החברתי (ה"לא פורמלי") וצריך לחזק אותו, ובנוסף לכך, כהורים אנחנו צריכים להקדיש תשומת לב לדברים שעד היום קרו "בלעדנו". בסופו של דבר אין לאף אחד תעודת ביטוח לגבי חינוך הילדים וצריך גם הרבה תפילות!...

תחום נוסף של התלבטות נמצא בעיקר אצל הבנות עצמן: הדילמה חברתית.

נושא כבד שיש לו משקל רב בקבלת ההחלטה בסופו של דבר. מי עוד הולכת לאולפנית? אם אלך לאולפנית - מה יקרה לקשר שלי עם שאר החברה של הכיתה? מה יהיה המקום שלי בחברת התיכון?

דילמה שלישית היא הדילמה העקרונית או ה"אידיאולוגית". כמובן שתחת הכותרת הזו נכנסות שאלות שונות ומגוונות, לדוגמא: האם יש "חינוך קיבוצי" בשד"א? ואם כן - האם לא נפגע בו אם נשלח בת לאולפנית? ואיך בכלל תראה חברת התיכון שלנו כשכל ילד ילמד במקום אחר? מה דעתנו לגבי חינוך נפרד/מעורב?, מה המסר החברתי (מבחינת כלל ישראל) שעובר בבתי הספר השונים?

ההחלטות

אני תמיד מנסה לזכור לקחת את הדברים בפרופורציה. ביי"ס הוא דבר חשוב עם יכולת להשפיע על עתיד הילדים מבחינה לימודית וחינוכית, אך בסופו של דבר, כידוע, הבית הוא העיקר. בנוסף לכך, הרגשנו שלכל אחד מהמוסדות החינוכיים יש גם יתרונות וגם חסרונות. אין נוסחת קסם שנמצאת רק אצל האחד, ולכן העדפנו את השיקול האישי שמשמעותו - לבדוק לגבי כל אחת מהבנות מה מתאים לה. מהם היתרונות שיתרמו לה או מהם החסרונות שיזיקו לה. בסופו של דבר, אחת הלכה לשק"ד ואחת לאולפנית...

ה"מימצאים" (בפרספקטיבה אישית כמובן)

קטונתי מלמנות את היתרונות והחסרונות של שני מוסדות החינוך. ברור שבשניהם עושים עבודת קודש ומטפלים במסירות בכל תלמיד/ה ותלמיד/ה. חשבתי בכל זאת להוסיף "רשימה" קטנה של נושאים שהתחדדו לי באופן אישי רק כדי לסבר את האוזן לגבי הקושי להחליט.

היתרונות הייחודיים של ביי"ס שקד (רשימה חלקית): ביי"ס קטן, משפחתי, אווירה כפרית פתוחה וקרובה לטבע, קשר קרוב לכל המורים ההנהלה וצוות העובדים, הרבה כבוד לתלמיד כאדם בוגר שיכול לקחת אחריות, מענה לדברים "משוגעים" מבחינה לימודית, לימודי גמרא לבנות, ועוד...

לעומת זאת החסרונות הם גם ברמה הטכנית (אך משמעותית ביותר): מרחק שמכתיב נסיעה ב-30:6 כל יום וחזרה בשעות הערב, חוסר גמישות בהסעות, קושי להגיע לאסיפות הורים ופעילויות, וגם ברמה החינוכית, לדוגמא: קושי בחינוך ליראת שמיים וצניעות, התייחסות חברתית בעייתית למי שאינו "קיבוצניק" (כן, זה לא עבר לצערנו), ואווירה של ציניות מוגזמת.

אופק חדש: ה MOOC שלי לרי ברק

(להלן: אל) מאוניברסיטת פנסילבניה. הקורס התחלק ל-10 שבועות כאשר כל שבוע מתרכז באספקט מסוים של הנושא. לפני תחילת הקורס אל סיפק לנו הקדמה כללית מוקלטת לקורס ובשלב יותר מאוחר הקדמה ספציפית לכל פרק שבועי. החומר שנדרשנו לקרוא היה כולו זמין באינטרנט וקיבלנו קישורים לכל דבר. אחרי שקראנו שיר הוזמנו לצפות בשיחת וידאו על השיר שהתקיימה בתוך Kelly Writer's House שבאוניברסיטת פנסילבניה. השתתפו בשיחות אלו אל, המנחה, וקבוצה של כשמונה אסיסטנטים צעירים ומבריקים. אל בדעה שהרצאות פרונטליות אינן הדרך היעילה ביותר ללמד, ולכן כל הקורס מועבר בדרך של דיונים בין אל והאסיסטנטים. השיחות האלה מגרות את המחשבה שלנו הסטודנטים ומביאים אותנו להיות משתתפים בשיחה, אם רק באופן פסיבי. השיחות הן באורך של 25 דקות בערך, אבל הדיונים נמשכים בתוך מערכת של פורומים שכולנו – כולל אל והאסיסטנטים – מתבקשים להשתתף בהם באופן פעיל ביותר. הפורומים מחולקים לשירים מסוימים או נושאים מסוימים, והם מאפשרים תקשורת בין כל 35,000 הסטודנטים. יש גם פורום כללי שבו אפשר להעלות כל דבר, גם אם הוא אינו קשור לשירה. אתן לכם דוגמה: בשיחת וידאו על שיר של אמילי דיקינסון, אל פונה אל אחד האסיסטנטים ומבקש ממנו להתייחס למילה "this" המופיעה בשיר אבל קודם הוא מודיע שמדובר במילה החשובה ביותר בשיר, ואולי בשפה כולה. המחשבה הראשונה שלי הייתה – מה הוא מדבר שטויות? ואז נזכרתי במשמעות המיוחדת שחז"ל מיחסים למילה "זה" כמילה המצביעה על נוכחות פיזית מוחשית. בהגדה של פסח לומדים שהזמן המתאים לסיפור יציאת מצרים הוא כשיש מצה ומרור מונחים לפניך, ואת זה לומדים מהפסוק "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי מצרים." ואז נזכרתי במדרש האומר "מה שראתה שפחה על הים לא ראה יחזקאל בן בוזי." וזה נלמד מהמילים "זה אלי" המופיעות בשירת הים. על מדרש זה סיפרתי לכולם באמצעות הפורום. בנוסף לשיחות המוקלטות, כל שבוע היה גם שידור חי אחד. אל הזמין את כל הסטודנטים הנמצאים באזור האוניברסיטה לבוא להשתתף. האחרים יכלו להשתתף דרך הטלפון או דרך הפורומים, הפייסבוק, או הטוויטר. בדרך כלל הגיעו רק בודדים, אבל בשידור האחרון בסיום הקורס אנשים הגיעו גם ממקומות מרוחקים, והאולם היה מלא מפה לפה. השידור הזה היה מין מסיבת פרידה, והיו הרבה דמעות בעיניים, גם אצל הצופים בבית. היו לקורס דרישות שטרם הזכרתי. כל שבוע היו בוחנים שהתייחסו לשירים שקראנו ולשיחות

מוק? זה בעצם לועזית וכותבים את זה MOOC. אם אפתח את ראשי התיבות נקבל massive open online course. יכולתי לקרוא לכתבה "הקורס שלי", אבל לא רציתי לתת לכם סיבה לדלג לכתבה הבאה. בכל מקרה כדאי שתכירו את המילה MOOC, בסוף הכתבה תבינו למה.

לפי ויקיפדיה השם MOOC נולד ב-2008 כאשר האוניברסיטה של מניטובה הקנדית העלתה קורס שלה לאינטרנט. בנוסף ל-25 סטודנטים ששילמו שכר לימוד והשתתפו בקורס באוניברסיטה הצטרפו עוד 2,300 סטודנטים שנהנו מהקורס אונליין חינם אין כסף. האמת היא שה-MOOC תפס תאוצה רק בסתיו של 2011 כאשר אוניברסיטת סטנפורד, אחת האוניברסיטאות הנחשבות ביותר בארה"ב, הציעה לכל מי שיש לו גישה לאינטרנט שלושה קורסים. לכל אחד מהקורסים נרשמו כ-100,000 סטודנטים. שני פרופסורים מסטנפורד הבינו שיש במוקים פוטנציאל להתפתח לתופעה רצינית ביותר, והם הקימו חברה חינוכית טכנולוגית בשם COURSERA. COURSERA התחילה באפריל 2012 עם שני קורסים. מהר מאוד נכנסו עוד אוניברסיטאות והקורסים התרבו כמו פטריות אחרי הגשם. בפעם האחרונה שבדקתי ראיתי שיש בקורסרה 62 אוניברסיטאות – כולל האוניברסיטה העברית - שמציעים 313 קורסים שונים בתחומים כמו ביולוגיה, מחשבים, מתמטיקה, כלכלה, היסטוריה, משפטים, ספרות, מוזיקה, תזונה, ועוד. עד שתקראו את הכתבה הזאת בוודאי יתווספו עוד קורסים.

מי שלא מוצא את מבוקשו ב-COURSERA יכול לחפש באחת החברות האחרות שמציעות מוקים כמו edX או Udacity. יש גם אתר הנקרא OPEN CULTURE המציע 700 קורסים, אבל בניגוד לקורסים של COURSERA שהם כולם קורסים חיים, חלק גדול מהם הוקלטו לפני זמן רב. זה לא אומר שהם לא שווים, אבל להשתתף בקורס חי זו חוויה שונה לגמרי. הקשר עם המרצה ואם שאר הסטודנטים הוא הרבה יותר מרגש. יש אפילו אתר שנקרא "10,000 MOOCs". כל הקורסים בחינם וכמעט כולם מתקיימים באנגלית, גם הקורסים של האוניברסיטה העברית. לאחרונה COURSERA הוסיפה מספר קורסים בצרפתית, בספרדית, באיטלקית ובסינית.

עכשיו אספר לכם על המוק שלי. בספטמבר 2012, אחרי הפסקה של כ-45 שנים, חזרתי להיות סטודנט. ראיתי שקורסרה מציעה קורס בנושא שירה אמריקאית מודרנית ועכשווית, ואמרתי מה עוד אני יכול לבקש. הקורס תפור בשבילי. נרשמתי, והצטרפתי לקבוצה של 35,000 סטודנטים מכל קצוות תבל. מנחה הקורס היה פרופסור אל פילריס

עצמו שהקורס בגרסת המוק הוא חוויה מרגשת גם בשבילו. הוא אומר שיש שירים שאותם הוא מלמד כבר שלושים שנה ופתאום הוא רואה אותם באור חדש בזכות אלפי הסטודנטים שקוראים את השיר כל אחד בדרכו שלו.

כעת אני משתתף בשני מוקים נוספים, ויש עוד מספר קורסים שאני מתכנן להשתתף בהם בעתיד. אני גם שוקל ברצינות לחזור בשנה הבאה על הקורס שסיימתי.

האם העתיד של ההשכלה הגבוהה הוא במוקים? האם בעתיד אדם יוכל לקבל עבודה כמהנדס על סמך הידע והכישורים שרכש במוקים, גם אם אין לו תואר אקדמי? אולי בעתיד תהיה אפשרות ללמוד לתואר באמצעות המוקים? בעיני השאלה הכי גדולה היא מה הניע את האוניברסיטאות Harvard ו-M.I.T. להשקיע כל אחד 30 מיליון דולר בפרויקט שמציע קורסים בחינם לכל דורש? בעצם מה אכפת לי.

הווידיאו עליהם. אחרי שסימנת את התשובות שלך אתה שולח אותו ומיד אתה מקבל את הצייון. היו גם ארבע עבודות לכתוב. בעבודות נדרשנו לנתח שירים שלא נלמדו בשיחות הווידיאו. לאחר שסיימת את העבודה ושלתת אותו, אתה מקבל ארבע עבודות של סטודנטים אחרים, ועליך לכתוב עליהם הערכה. בסוף כל העבודות וההערכות עולות לפורום כדי לאפשר לכולם להתרשם ולהעיר. דרישה נוספת היא השתתפות בפורומים. מי שמילא את כל הדרישות זכאי לקבל תעודה המעידה על סיום מוצלח של הקורס. מקבלים גם ציון סופי.

מיותר לציין שהמוק היה עבורי חוויה מאוד מיוחדת, וזאת בזכות פרופסור אל וצוות האסיסטנטים שלו וגם בזכות שיטת הלימוד שלו. אל הוא לא רק אדם חכם מאוד ומומחה גדול לשירה מודרנית, הוא גם אדם חם ונחמד. אתה חש שבאמת אכפת לו ממך, ואתה נקשר אליו רגשית. אל מעביר את הקורס גם כקורס רגיל באוניברסיטה, אבל הוא מעיד על

ג'ו וינטר היה החודש שלי לשיאם בא גמחוי החיים גם בעולם של גובה, גם בעולם העבודה וגם במידות חוסניות. מההתנהגות שלו למדתי הרבה, אמנם בימים טובים שנה הוא היה מכה את האור הכינה ופוגע חלונות ומסביר לנו שאם נלמד לאור השמש ולא נכנסים חשמה, נחסוך אנרגיה אמדינה ישכאל. אמדתי מחננו שהמעשים הקטנים שלנו ניגן לעזור אכאל. בנוסף הוא היה מקפיד אכרך במאור פנים כל מי שפגש. דרך זה למדתי אג החשיבות של אחינה שלום אכל אדם המאור פנים.

אמנה כונצ'וויץ

1. אמא שלי היגה גם הענע שלי, והיא גם המשיכה להיות ענע הרבה שנים (עד שעברה אהובאה וניהול המינער המיוחד). ואמא שלי היא ענע הנשמה עד היום. כחן כן, היא שנה מאוד יפה ואכן המיבור בין המקצוע אמתיה הביא אכך למדתי החון שירי יאדים ואח"כ "סגם" שירי ארף ישכאל ואילו שירים שחלונות אולי אורכ כל ח"י.

2. געעג הענע "הצופים הדגיים" היגה מככז ח"י. חוויה מיוחדת במינה היגה הק'מבוי שהוא מחנה קיץ בינלאומי שמקיים כל שנה במדינה אחרת אני זכיתי להשתתף בה - ג'מבוי, אחד כחניכה צעירה אחד כקומנטיה. המפגש עם חניכים מכל הארץ, ופעיקר מכל העולם היה מעניין ביותר, מעשיר ופוגע. אגה, מחננת הקיץ ה"יציאים" שלנו היו עם כל הנחג צופי י-מ ואכן המפגש עם ענע שאינו שומר מצוות היה מאוד טבעי עבורנו אבל גם מייב אוננו להיות "יציאים" השמינה מצוות ולא אביש.

זכרונות ילדות

בינה שכן

סבגא שלי, **מנה אינע** ז"ל היגה מורה לעבדי ומקצועי הקודש יוגר מ-50 שנה בישיבת פאטבוש בהדוקאין ניו יורק. סבגא מינכה דוכו רבים - הובים ואח"כ יאדיהם (באביא, הנציצה היא טובה וינטר). גרנו יחד באוגו הביג באנה"ה. היא היגה מחנכת שלי בכינה ה'. היא נצגה שכל גלמדי יקניש טוב באיחודים ואכן נענה שאלות בוננס והגמילה אג הציונים מ-120, כך שרוב הגלמדים קיבאו 100 ומעלה. הסיסמא שלה היגה "אהוב אג הבריו" - גהיה בן אדם טוב ומכר טוב. מה שטוח - כולם אהבו אגה ובמימד אני. היא זכגה לעלות אכרף בגיל 81 והננת מנכדים ונינים עד גיל 88, ואף לזכוב אנינה על שמה - טאיה-מנה.

אמנה כונצ'וויץ

דעות: ימים של שקט עמרי עמירם

ותמורת המגורים והכלכלה יעבדו מספר ימים מוסכם במשק. ככלל, מערכת הזכויות והחובות של חברי הגרעין תהיה דומה בבסיסה לזו של הסטודנטים בני המשק הלומדים מלביא. לאורך כל התוכנית אנו בוחרים את המתאימים לנו ביותר, ובסיום התוכנית, יחליטו שני הצדדים האם להמשיך למסלול קליטה אם לאו.

מדרשת תורה ועבודה תלווה את התוכנית מבחינה חינוכית – מפגשים שבועיים, שבועות שיא, יזמויות שונות. ואנחנו נזכה אי"ה באנשים איכותיים, בין אם זוגות ובין אם בודדים, המעוניינים להכיר את דרך החיים שלנו ולנסות אותה. נזכה שוב בתסיסה ובדינמיות של צעירים המזרימים לנו דם חדש.

כאשר התחלנו לברר ולבדוק הסתבר לנו כי קיימת קרקע פורייה של התחדשות בתחום זה. נפגשנו עם תנועת איילים, וראינו כי קיימים גרעיני סטודנטים רבים בנגב ובגליל. ראינו גם בתנועה הקיבוצית, בעין השופט דוגמא דומה לפרויקט שכזה. אפילו בקיבוץ הדתי יש שני חלוצים – סעד (מופרט) ומגדל-עז (שיתופי) שייסדו תוכניות דומות, וכבר מניבות פירות. פרויקט נוסף מתהווה ביבנה, והקיבוץ הדתי הולך ונרתם לרעיון הזה, המותאם לכל קיבוץ באופן פרטני. בין רווחי הלואי ניתן למנות רבים:

- הצעת הקיבוץ
- תמיכה של כח אדם בתחומים הנזקקים לכך – החינוך הבלתי פורמלי למשל
- יצירת הווי חברתי חיובי בסביבת בתי הנעורים
- (אולי בעתיד) יצירת זוגות עם בני המשק שלנו

מכיוון שקיבלנו את ברכת הדרך להמשיך בעבודתנו מועדת קליטה ומן ההנהלה החברתית, נצטרך בחודשים הקרובים לקיים דיונים בגופים השונים הכרוכים בקבלת החלטות. אנחנו, השותפים ליוזמה – אדל, דורון, רזי ועמרי – נשמח מאוד לתובנות שונות מכל חברי הקיבוץ, לרעיונות, ולהבעת דעות, לקראת העברת הפרויקט לפסים מעשיים.

כל מורה מכיר את השקט שמשתרר בכיתה במהלך שיעור, לאחר נקודת השיא, עכשיו מחכים לתגובות התלמידים ו...שקט מוחלט. נדמה לי שכל מורה שונא את השקט הזה.

כל הפרשנויות גרועות:

שעמום – גרוע.

אי רלוונטיות של המורה לתלמידים – גרוע.

לא מצליח לגעת בהם – גרוע.

הסכמה עם המורה – גם-כן, גרוע. איך יכול להיות ש-20-30 איש מסכימים לגמרי? בקיצור – תחושת כשלון, המסר לא עבר.

אני רוצה לערוך הקבלה מהשקט הזה, לשקט ברחובנו הקיבוצי. אנחנו קצת מסכימים מדי. אנחנו קצת שקטים מדי. חסרה לנו תסיסה פנימית שתדרבן אותנו ותסייע לנו בחינוך העצמי שלנו ובחינוך ילדינו.

לכן, כאשר יצאה אדל שפר ביוזמתה סביב המרחב הפתוח, חשבתי שמדובר ברעיון נהדר. היוזמה היא "הקמת גרעין סטודנטים שיגורו בלביא" (בית JFS)? בית נעורים ישן?.

עם הליכתם לעולמם של גרעיני הנח"ל ודעיכת ההכשרות הפסיקו לזרום אלינו מבחוץ צעירים כפוטנציאל לקליטה. גם הפרויקטים הנוכחיים בלביא, כמעט ולא מהווים פוטנציאל קליטה.

המטרה היא ליצור מחדש גרעין צעיר פוטנציאלי לקליטה שאבד לנו. כעת ממרחק של זמן, ניתן לחוש לדעתי עד כמה היו גרעיני-פוטנציאל קליטה אלו חיוניים לנו. חסרה לנו בלביא תסיסה פנימית, התחדשות, התמודדות עם אנשים חיצוניים למערכת, המבררים את יסודות הקיום שלנו וגורמים לנו לברר גם-כן. דם חדש צעיר, תוסס. שיתרמו לנו במערכות השונות ככוח עבודה איכותי. לא מילוי מקומות חסרים מעכשיו לעכשיו, אלא מתוך חשיבה ארוכת טווח. בחינוך, בתעשייה, בחקלאות.

אנחנו מציעים אם-כך לייסד גרעין צעירים שכזה המבוסס על סטודנטים המגיעים לשנתיים בלביא, ובמהלך התקופה לומדים במוסדות לימוד קרובים. הסטודנטים ישלמו מכיסם את שכר הלימוד,

1. נחמה טענין (היום אילא) – אלה הנה אילא) היגה ממנהג שלי כפיגה 6' וחורה אחשבה ישאל. היא פגמה בפני אג עולם אחשבה ישאל וצורה אי אהמשיך אהגענין בגמחם אאוכך ענימ רבוא
2. הנבי' שילה ש-עלום, חורה אנע'אית היא היגה חורה אנע'אית אך העיקר היגה חורה אספנוג מחנה אנרגי אקדא וצורה אעומק זאהנעג עמ אפנוצה עמ משינה.

עיקה טענין

זכרונות ילדות

אימי היקרה איזוגה אולי ככל עג וככל מקרה בו הייג
צריכה ייגה. זה גרם אי רבוא והעצים אולי מאוד ככל
מיני סיטואציות בהן הייג עזאזה ייאהסר. גודה אילמי
היקרה עז האיווי והגמחיה, שהקבייה ישלח אה נחמ נאור
מכל אחשבה.
עוד צכרון הוא שהפסקו פעילוג והפופולו הופעע
כאהקת היג הספר – אלו חוויות שככות אי כמעצבוא
ומחסקא והאואי אשכה אג כך עמ אילדי.
(העילום עמ)

ההיסטוריה חוזרת: היהודים בזמן פרשת דרייפוס\ דוד שרון

לאחר רגיעה מסויימת, התווספה פרשת דרייפוס, כמו שמן על המדורה.

בראשיתו, המשפט התנהל ללא סממני אנטישמיות והקהילה היהודית, בראשותו של הרב צדוק קאהן החליטה שלא להתערב, לשמור על שקט ואיפוק ואף להראות פטריטיזם ולתמוך בשלטון.

קולות אחדים של רבנים האשימו את דרייפוס בחילול השם. גם כאשר קם יהודי בשם ברנר לזר ומזהה גילויי אנטישמיות במשפט, מבקשים ממנו לא להתערב. רק כאשר רב סרן פיקאר, עומד על כך ומצרף סביבו אנשי רוח, ביניהם אמיל זולה, ורק אז, היהודים מתערבים במטרה להגיע למשפט חוזר. האנטישמיות תנצל את המומנטום הזה, ובאותו הזמן רכוש יהודי נבזז, והיהודים חיים תחת איומים רבים.

ברנר לזר (דמות מעניינת מאד), כאמור, פעל רבות על מנת שיתקיים משפט חוזר והצליח לגייס תמיכה רבה מאד של סופרים, אנשי צבא ופוליטיקה שדרשו משפט חוזר. בסופו של דבר, התקיים משפט ובגלל נסיבות מקילות, דרייפוס נידון למאסר מקוצר וקיבל חנינה מהנשיא. לאחר ערעור, בשנת 1902, דרייפוס קיבל זיכוי מוחלט בעוד שהאשם האמיתי הספיק לברוח לאנגליה. הוא הוחזר לשורות הצבא בדרגה אותה היה צריך לקבל אילו לא אירע דבר. פרשת דרייפוס הסתיימה רק בעקבות מלחמת העולם הראשונה. כאשר קולונל דרייפוס שירת את מדינתו בגבורה יחד עם יהודים רבים נוספים. בין שתי המלחמות היהודים חזרו לשגרה ושוב תפסו את מרכז הבמה בתחומי חיים רבים. אף אחד לא ראה את העננים הכבדים שמתקרבים מכיוון גרמניה וכולם היו משוכנעים שאנטישמיות היא נחלת העבר. עד ש...

השנה העברתי חוג בנושא פרשת דרייפוס, מפני שהיה לי חשוב להראות את הדילמה של היהודים בכלל, והיהודים הצרפתיים בפרט.

הפרשה מוכרת לנו בעיקר בגלל העיתונאי האוסטרי-הונגרי, הרצל.

ביום שני, 13 באוקטובר 1894, סרן דרייפוס הוזמן למפקדו. הוא התקבל ע"י הרב סרן פיקאר. שעה מאוחר יותר הוא נעצר בעוון בגידה במולדת בנסיבות מחמירות. כך התחיל סיוט של חמש שנים.

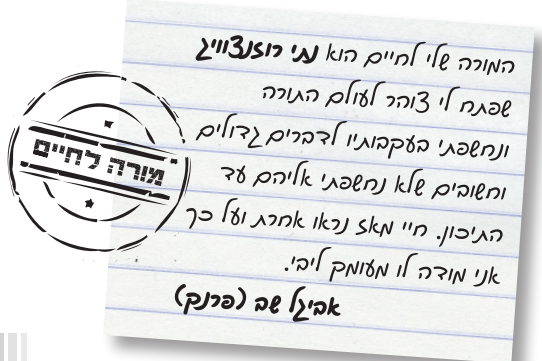
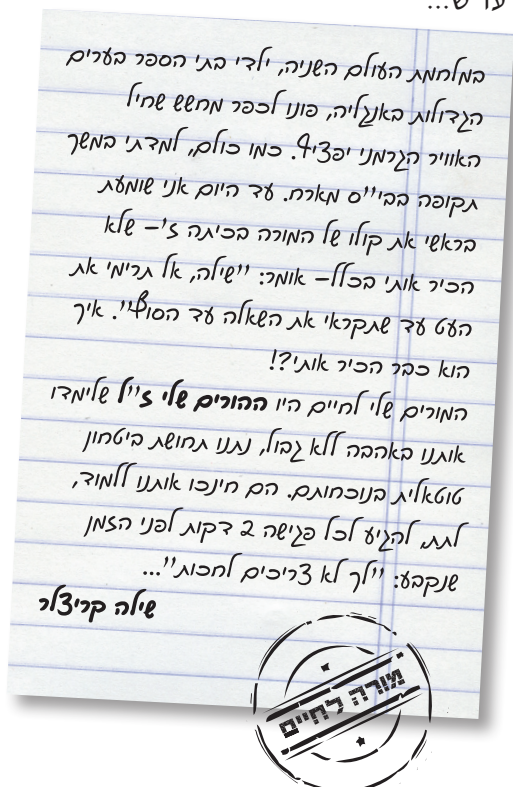
באותם ימים רוב יהודי צרפת היו מרוכזים בפרובנס ובורדו שבדרום, בחבל אלזס ולורייין. דרייפוס נולד למשפחה עשירה באלזס. מאז 1792, היה ליהודים חופש דת ואפשרו להם להיות מעורבים בחיים החברתיים, ואף להתגייס לצבא. גם דרייפוס התגייס וסיים את בית הספר היוקרתי לקצונה, "סן-סיר".

באותם ימים, הצבא נחשב למועדון יוקרתי וסגור בפני מי שלא נחשב אריסטוקרט.

מאז נפוליאון הראשון, כל מי שנחשב מוכשר, יכול היה להגיע לדרגות גבוהות בצבא. ידועה אימרתו של נפוליאון: "לכל חייל יש מטה מרשל בתרמיל שלו".

היהודים בצרפת מצאו את עצמם במצב עדין ביותר. מאז המהפכה הצרפתית, הם נהנו מזכויות שלא היו קודם לכן וכך יהדות צרפת הלכה ושגשגה. זו הסיבה לכך שיהודי צרפת תמכו בשלטון. אלא שבמשך 100 שנה, צרפת ידעה את כל צורות השלטון, החל מרפובליקה, מלוכה טוטאליטרית וגם פרלמנטרית ועד לאימפריה. רוב הזמן היהודים זכו להערכה רבה מצד השלטון ומונו לתפקידים בכירים כמו שר המשפטים ושר האוצר. רבים מהם היו מדענים מוערכים, אמנים, פוליטיקאים ותעשיינים. היהודים תומכים בכל צורות השלטון מפני שאלה נותנים להם זכויות.

ב-1875, התרחשה "פרשת פנמה", שבה תוכננה חפירת תעלה בעלות כספית גבוהה מאד. לצורך כך התבצעו העברות כספיות לא חוקיות בהם היו מעורבים גם בכירים יהודיים, ביניהם בנקאי בשם ריינארך. במשפט שנערך, זוכה ריינארך, אך שר האוצר, שאינו יהודי, נאלץ להתפטר. בעקבות כך התחולל גל של אנטישמיות בכל צרפת שהובל על ידי הזרם הימני המקורב למלוכה ולכנסייה. מהומות המופנות כלפי היהודים התרחשו לעיני המשטרה חסרת האונים.

מתכונים עם חינוך (מהווי הגן ועוד...)

פיצה

חלות שנשארו משבת
גבינה משולשת
קטשופ
זיתים, עגבניות, בצל

- לוקחים חלות שנשארו משבת- יש בפינת הלחם הרבה!
  - מורחים קטשופ על החלות.
  - חותכים גבינה משולשת לחתיכות ומפזרים מעל הקטשופ
  - אפשר גם למרוח את הגבינה על החלה ואז למרוח מעל קטשופ.
  - מפזרים תוספות אם רוצים
  - אופים בתנור ל 10-15 דקות.
- וזוללים....**

גלידה של יום שישי

1 כולבוייניק של גבינה לבנה
מהמקרר החלבי.
1-2 כוס סוכר מהמרכולית
מעט וניל- אם יש בבית הילדים.

- מערבבים את כל החומרים ביום חמישי בצהריים.

סירופ שוקולד

שוקולית
מים רותחים

- מערבבים שוקולית עם מעט מים עד לקבלת סירופ.

הצעת הגשה-

- מוזגים גלידה לקערה
  - יוצקים סירופ מעל ומערבבים
  - אפשר להוסיף קורנפלקס/ פירורי חלבה
- וזוללים....**

זכרונות ילדות

גדלתי בחיפה. כל יום ראשון היה יום הכביסה ולכן אמא שלי לא היגה פנויה. כל יום ראשון מהבוקר האכנו ארוחה גדולה (לא אמדנו). חוד מצה היגה חברה של כל החברים בבית הספר (היא היגה חברה) וכל דבר קטן או גדול ששיגתי, חיד ההורים שלי ידעו עליו - לא נעים... האחים הגדולים שלי אמדו לפני בבית"ם והצטיינו באימונים אבל אני לא... החורה גמדי אמרה בקול: מינה אל מחוקה מהאחים שלך מאוד, יש לך אן אשולף! כז'גי אהדוך אומג ואומה...

מינה גרון

גדלתי בארנה"ה בקאיהלנד הייט ונעלתי בכינוך ויזלה מכינה ד'. בגיכון הייגי היוזלניג הכאשונה הגאשונה, שהיגה גאשונה הדנה מקצוטיג והכל הככות המנצח הנפלא. כל יום היו אנו חזרוג אמך שעה לפני ביה"ם, שעה באמצע היום ושעה לאחר האימונים. הופענו במקומות רבים כגון וושינגטון, הוסטון, שיקאגו ועוד. המנצח היה מעולה וציפה מהילדים להגיע לרמה גבוהה מאוד המוסיקה והאימונים בכל. פעם אמר הופענו בקונצרט משוגף עם גאשונה מהיג ספר אמר. המנצח שלהם ניצח על הגאשונה הגדולה והוא שמ אוגי הכיסא השני. אני הייגי כז'יאה אשהג הכיסא הדאשון (כי היה בדור שאני הכי טובה) כנראה שהמנצח שלעו כאה על שפנצטיג והוא אמר אי: Beverly (צה השם שלי) מה יוגר חשוה איפה שאג יושבג או איך אג מנענע? לא שכתגי אג השאלה הזו כבר 60 שנה...

מינה יעקבס

זכרונות ילדות

בעוד שעלון זה בידיכם חם מהתנור
העלון החדש כבר **מתחיל** לקרום עור וגידים.
אז מה היתה הפעם הראשונה שעשיתם משהו?
מתי **התחלתם** משהו ולא שיערתם איך הוא יסתיים?
ובכלל **התחלות** - הן סוף?, הן הזדמנות?
ולמה בעצם בכל שנה אנו **מתחילים** הכל מחדש?

העלון הבא יוקדש לנושא "**משהו חדש מתחיל**" - **התחלות**

מוזמנים לכתוב לנו בנושא למייל ezlenu.lavi@gmail.com

מחכים לכם

צוות העלון

